

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Šárka Červinková

Insolvenční návrh

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Insolvenční návrh vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce, včetně poznámek pod čarou, má 118 260 znaků včetně mezer.“

V Olomouci dne 26.4.2022

Šárka Červinková

Poděkování

Zde bych chtěla především poděkovat své vedoucí diplomové práce Mgr. Michaelé Sigmundové, Ph.D. za odbornou pomoc a dohled při vedení mé diplomové práce, a také za cenné rady a připomínky. Rovněž děkuji celé mé rodině za obrovskou podporu během celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1. Úvod	7
2. Insolvenční návrh	9
2.1. Náležitosti insolvenčního návrhu	10
2.2. Osoby oprávněné podat insolvenční návrh	11
2.2.1 Insolvenční návrh věřitele	11
2.2.2 Insolvenční návrh dlužníka	13
3. Dopad covidových opatření na insolvenční návrh	16
4. Zneužití insolvenčního návrhu	18
4.1. Šikanózní insolvenční návrh	20
4.1.1. Novelu reagující na šikanózní insolvenční návrhy	21
4.1.2. Věřitelský šikanózní insolvenční návrh	23
4.1.3. Dlužnický šikanózní insolvenční návrh	26
5. Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům	29
5.1. Obranné instituty insolvenčního práva	30
5.1.1. Předběžné opatření	30
5.1.2. Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem	31
5.1.3. Prokázání splatné pohledávky věřitelem	33
5.1.4. Záloha na náklady insolvenčního řízení	34
5.1.5. Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost	36
5.1.6. Pokuta za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu	39
5.1.7. Zamítnutí insolvenčního návrhu	40
5.1.8. Náhrada škody nebo jiné újmy vůči navrhovateli	41
5.1.9. Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků	43
5.2. Obranné instituty občanského práva	44
5.2.1. Žaloba na ochranu dobré pověsti	44

5.2.2. Žaloba na ochranu proti nekalosoutěžnímu jednání	45
6. Dopad trestního práva na insolvenční návrhy	47
6.1. Trestní odpovědnost za podání šikanózního insolvenčního návrhu	47
7. Komparace české právní úpravy se slovenskou právní úpravou.....	49
7.1. Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům na Slovensku.....	49
7.2. Porovnání ochranných institutů v české a slovenské právní úpravě.....	50
8. Závěr.....	52
9. Seznam použité literatury	55
9.1. Monografie.....	55
9.2. Odborné články	55
9.3. Právní předpisy	58
9.4. Historické právní předpisy	59
9.5. Důvodové zprávy	59
9.6. Judikatura.....	59
Abstrakt	62
Abstract.....	62
Klíčová slova	63
Key words.....	63

Seznam použitých zkratk

Sb. – Sbírky zákonů

InsZ – zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

LZPS – ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

ZKR – zákon č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

ČR – Česká republika

sp. zn. – spisová značka

Lex Covid I – zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu

Lex Covid II – zákon č. 460/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Protišikanózní novela – zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Akreditační novela – zákon č. 64/2017, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

1. Úvod

Insolvenční návrh jako takový hraje v insolvenčním řízení důležitou roli, neboť na jeho základě dochází k zahájení insolvenčního řízení, a to již okamžikem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Samotný insolvenční návrh však může být zneužit jak ze strany věřitele, tak ze strany dlužníka. A právě problematikou zneužívání insolvenčních návrhů, zejména pak šikanózními insolvenčními návrhy, se budu v této diplomové práci zabývat. Jedním z cílů této diplomové práce bude podrobný popis pojmu šikanózní insolvenční návrh a vymezení důvodů, na základě kterých jsou šikanózní insolvenční návrhy podávány. Stěžejním cílem této práce je představit a kriticky zhodnotit obranné prostředky proti zneužití insolvenčních návrhů, které nám právní úprava poskytuje a dojít k závěru, zda jsou tyto prostředky obrany dostatečné a účinné, což nakonec potvrdí, nebo vyvrátí stanovenou hypotézu.

Hlavním cílem této diplomové práce bude ověřit hypotézu, která tvrdí, že česká právní úprava poskytuje dlužníkovi dostatečnou ochranu proti šikanózním insolvenčním návrhům. Z metodického hlediska se budu podrobně zabývat analýzou právní úpravy týkající se insolvenčního návrhu a jeho zneužití a dále analýzou judikatury týkající se dané problematiky. Součástí práce bude také komparace české právní úpravy se slovenskou právní úpravou v oblasti insolvenčních návrhů a jejich zneužití. V rámci psaní diplomové práce bych chtěla primárně využít jazykový výklad, komparativní výklad a objektivně teleologický výklad.

Nejprve se v této diplomové práci zaměřím na vymezení samotného pojmu insolvenční návrh. Jaké náležitosti musí insolvenční návrh obsahovat, a které osoby jsou oprávněny insolvenční návrh podat, jelikož insolvenční návrh podaný dlužníkem a věřitelem vykazuje značné odlišnosti.

Dále poukážu na to, jaký dopad měla covidová opatření na podávání insolvenčních návrhů. Během roku 2020 byl schválen zákon č. 191/2020 Sb. upravující zvláštní opatření ve vztahu k insolvenčnímu právu, výkonu rozhodnutí a exekucím, tzv. „lex COVID“. Tento zákon poskytl dlužníkům značné výhody, ať už jde o prodloužení lhůty k podání insolvenčního návrhu, tak i poskytnutí dočasné ochrany všem dlužníkům proti insolvenčním návrhům podaných věřiteli.

Stěžejní část práce, jak už jsem zmiňovala na začátku, se bude věnovat problematice zneužívání insolvenčních návrhů. Zejména pak zaměření se na šikanózní insolvenční návrhy

podávané věřiteli, ale i možnost jejich zneužití ze strany dlužníků. V navazující části budou nastíněny možnosti obrany subjektů proti šikanózním insolvenčním návrhům, které byly do insolvenčního práva vneseny především protišikanózními novelami v průběhu uplynulých let. Některé ochranné instituty nám nabízí přímo zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), další ochranné instituty však najdeme i v jiných právních předpisech.

Insolvenční právo je také bezesporu spojeno s trestním právem, neboť trestní zákoník upravuje několik trestných činů, jichž se mohou subjekty insolvenčního řízení dopustit. Kromě úpadkových deliktů zde máme též trestné činy pomluvy a vydírání, kterých se může subjekt dopustit v případě podání šikanózního insolvenčního návrhu.

Poslední kapitola bude zaměřena na porovnání české a slovenské právní úpravy, a to především se zaměřením na základní rozdíly problematiky insolvenčních návrhů a jejich zneužití. Vymežím zejména ochranné nástroje, které slovenská právní úprava dotčeným subjektům nabízí a zhodnotím, zda jsou tyto ochranné nástroje dostatečné v porovnání s českou právní úpravou.

Toto téma jsem si vybrala, jelikož mi přijde velmi zajímavé a především důležité, neboť insolvence a úpadek hraje v dnešní době značnou roli. Kdokoli se dnes může do insolvence lehce dostat, a proto je třeba být obeznámen i se skutečnostmi, které mohou samotný úpadek doprovázet a na základě kterých může být insolvenční právo zneužíváno. Je především důležité znát, jakým způsobem je řízení o úpadku zahajováno a jaké dopady pak může mít šikanózní insolvenční návrh pro některé subjekty.

2. Insolvenční návrh

Insolvenční návrh je podání, jímž se dlužník nebo jeho věřitel domáhá zjištění dlužníkovy úpadku a má zásadní roli při zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční řízení je ovládáno dispoziční zásadou, jelikož je možné ho zahájit pouze na návrh. Z moci úřední, tedy bez návrhu, insolvenční řízení zahájit nelze, proto není možné při zahájení úpadkového řízení aplikovat zásadu oficiality. Dnem, ve kterém dojde insolvenční návrh věcně příslušnému soudu, je insolvenční řízení zahájeno. Za věcně příslušný (insolvenční) soud je považován krajský soud jako soud prvního stupně. Pokud nastane situace, kdy je insolvenční návrh podán u věcně nepřislušného soudu (např. okresního soudu), pak insolvenční řízení zahájeno není. K zahájení insolvenčního řízení v tomto případě dochází až dnem, kdy insolvenční návrh je věcně nepřislušným soudem postoupen věcně příslušnému krajskému soudu.¹

Insolvenční návrh lze učinit pouze písemně, a to v listinné nebo elektronické podobě. Návrh pak musí být v listinné podobě opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala. Pokud je návrh v elektronické podobě, musí být opatřen elektronickým podpisem.² Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 Sb., účinná od 1. 7. 2017 na základě nově vloženého ustanovení § 80a, ukládá osobám, kterým se podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, zřizuje datová schránka bez žádosti (podnikající fyzické osoby, právnické osoby, orgány veřejné moci), aby podaly insolvenční návrh včetně příloh v elektronické podobě do datové schránky soudu nebo v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem. Mohou však nastat okolnosti, za kterých lze v odůvodněných případech (např. nezaviněná nefunkčnost datové schránky) výjimečně užít i jiné formy podání, než stanoví předmětné ustanovení.³ Pokud však insolvenční návrh není podán ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem, není možné k němu přihlížet.⁴

¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 173.

² MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. BECK, 2021, s. 304–311.

³ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 314–315.

⁴ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 97 odst. 4

2.1. Náležitosti insolvenčního návrhu

Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání dle § 42 odst. 4 občanského soudního řádu obsahovat i další náležitosti, které stanoví insolvenční zákon.⁵ Insolvenční zákon je *lex specialis* ve vztahu k občanskému soudnímu řádu, proto má úprava obecných náležitostí v insolvenčním zákoně před úpravou v občanském soudním řádě přednost. Insolvenční zákon má svou vlastní speciální úpravu náležitostí, které musí obsahovat každý insolvenční návrh. Proto se náležitosti obsažené v § 79 občanského soudního řádu na insolvenční návrh neuplatní.

V každém insolvenčním návrhu musí být vyznačeno, kterému soudu se návrh podává. Jak už jsem zmiňovala výše, insolvenční návrh se podává u věcně příslušného soudu, kdy takovýto soudem je soud krajský. Další podstatnou náležitostí insolvenčního návrhu je označení insolvenčního navrhovatele a dlužníka, kterého se návrh týká. Pokud je insolvenční navrhovatel nebo dlužník zastoupen, musí být takovýto zástupce v návrhu taktéž označen.⁶

Mezi další náležitosti, které insolvenční návrh musí obsahovat, náleží také uvedení rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek. Dle judikatury Nejvyššího soudu nestačí v insolvenčním návrhu pouze konstatovat, že „dlužník je v úpadku“ nebo že mu „úpadek hrozí“ či „je předlužen“. Nejde totiž o uvedení okolností, které úpadek dlužníka osvědčují, jak vyžaduje ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona.⁷ Povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnost osvědčující úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna ani tím, že navrhovatel ohledně této skutečnosti odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu.⁸ Nesmí být opomenuto ani označení skutečností, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, jestliže navrhovatelem není dlužník. Je-li v tomto případě navrhovatelem věřitel, pak je povinen doložit, že je aktivně legitimovanou osobou oprávněnou k podání insolvenčního návrhu. Aktivní legitimaci tak prokáže splatnou pohledávkou, kterou má proti dlužníkovi.⁹ V neposlední řadě navrhovatel v insolvenčním návrhu označí důkazy, jichž se dovolává, a vlastní návrh, ze kterého bude patrné, čeho se insolvenční navrhovatel domáhá.

⁵ Tamtéž, § 103 odst. 1

⁶ MORAVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 335–338.

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2009, sp. zn. 29 NSČR 7/2008

⁹ MARŠÍKOVÁ: *Insolvenční zákon s poznámkami...*, s. 192.

Insolvenční návrh se předkládá s potřebným počtem stejnopisů. Jeden stejnopis je určen pro insolvenční soud a další stejnopisy těm osobám, kterým se doručuje. Insolvenční návrh věřitele je třeba předložit ve dvou vyhotoveních, neboť takovýto návrh se doručuje dlužníku do vlastních rukou. Na druhou stranu, pokud je podáván insolvenční návrh dlužníkem, postačí pouze jeden stejnopis, který zůstane u insolvenčního soudu a dále se nedoručuje. K návrhu je třeba připojit předepsané přílohy a listinné důkazy, jichž se navrhovatel dovolává. Tyto přílohy a listiny však nejsou součástí insolvenčního návrhu.¹⁰

2.2. Osoby oprávněné podat insolvenční návrh

Oprávnění podat insolvenční návrh je zákonem přiznáno jak dlužníku, tak věřiteli.¹¹ Pokud se jedná o hrozící úpadek dle § 3 odst. 5 InsZ, je k podání insolvenčního návrhu aktivně legitimován pouze dlužník. Insolvenční zákon však přiznává oprávnění podat insolvenční návrh i dalším subjektům. Těmito subjekty jsou míněny orgán dozoru nebo dohledu nad finančními institucemi, což vyplývá z ustanovení § 368 InsZ, a dále pak orgán dozoru nebo dohledu nad pojišťovny a zajišťovny na základě ustanovení § 380 InsZ.¹² Z judikatury je dále vyvozeno, že insolvenční návrh opřený o splatnou pohledávku za dlužníkem, která svědčí věřiteli, na jehož majetek byl v insolvenčním řízení prohlášen konkurs, a je pojata do jeho majetkové podstaty, může podat také sám insolvenční správce tohoto věřitele, neboť takovýto úkon představuje výkon práv související s majetkovou podstatou, jež tento insolvenční správce spravuje.¹³

2.2.1 Insolvenční návrh věřitele

Aktivní legitimaci k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení uděluje insolvenční zákon také věřiteli. Věřitelský insolvenční návrh však s sebou nese další náležitosti, které musí být splněny, aby úpadekové řízení mohlo být zahájeno.

Povinností věřitele je doložit společně s podáním insolvenčního návrhu důkaz, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku. Není však vyžadováno, aby šlo o pohledávku, která je

¹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 190.

¹¹ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 97 odst. 7

¹² MORAVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 308–309.

¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. prosince 2011, sp. zn. 3 VSPH 1084/2011-A-19, KSUL 71 INS 13033/2011

déle než 30 dnů po lhůtě splatnosti.¹⁴ K návrhu musí věřitel připojit i přihlášku pohledávky. Tyto požadavky mají za cíl doložit aktivní legitimaci věřitele k podání insolvenčního návrhu dle § 97 InsZ a předložení listinných důkazů, které splatnost věřitelovy pohledávky vůči dlužníku potvrzují.¹⁵ Splatnou pohledávku věřitele lze doložit několika způsoby. Jestliže věřitel vede účetnictví nebo daňovou evidenci ve smyslu zákona o daních z příjmů, zároveň je insolvenčním navrhovatelem a jehož insolvenční návrh směřuje proti dlužníku – právnické osobě, má takovýto věřitel povinnost doložit splatnou pohledávku uznáním dlužníka s ověřeným podpisem, vykonatelným rozhodnutím, notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzením auditora, soudního znalce nebo daňového poradce. Naopak věřitelé, kteří účetnictví nebo daňovou evidenci nevedou, takovouto povinnost nemají. Pohledávky, které jsou přihlašovány v již probíhajícím řízení, nemusí být výše uvedeným postupem prokazovány.¹⁶

Není možné, aby věřitel, který je navrhovatelem, zaměnil návrh na zahájení insolvenčního řízení s přihláškou své pohledávky, kterou má podávat zároveň s insolvenčním návrhem. Insolvenční řízení je zahajováno na základě podání insolvenčního návrhu, tudíž jiné podání učinit nelze. Přihlášku pohledávky je nutné dle § 176 InsZ podat pouze na formuláři, který je zveřejněn Ministerstvem spravedlnosti způsobem umožňujícím dálkový přístup. Pokud by věřitel k návrhu přihlášku pohledávky nepřipojil, insolvenční soud věřiteli určí lhůtu k doplnění, která nesmí být delší než 7 dnů. Pokud ani v soudem uložené lhůtě není přihláška pohledávky jako součást návrhu dodána, soud insolvenční návrh odmítne.¹⁷

Nejvyšší soud stanovil další náležitosti, které musí taktéž obsahovat věřitelský insolvenční návrh. Dle závěru Nejvyššího soudu musí insolvenční návrh věřitele obsahovat vylíčení okolností, jež osvědčují úpadek dlužníka ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 InsZ. Mezi takovéto okolnosti mimo jiné náleží uvedení konkrétních údajů o věřitelích dlužníka jakožto i údajů o splatnosti těchto pohledávek. Tyto údaje musí shledat insolvenční soud jako pravdivé, aby mohl uzavřít, že dlužník je v úpadku.¹⁸

¹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. prosince 2015, sp. zn. 4 VSPH 2154/2015, MSPH 99 INS 26240/2015

¹⁵ MARŠÍKOVÁ: *Insolvenční zákon s poznámkami...*, s. 199.

¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, s. 165.

¹⁷ KOZÁK: *Insolvenční zákon...*, s. 360.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011

2.2.2 Insolvenční návrh dlužníka

Jak již bylo řečeno, každý insolvenční návrh musí obsahovat procesní a obsahové náležitosti stanovené insolvenčním zákonem v § 103 InsZ. Náležitosti obsažené v tomto ustanovení působí ve vztahu k dlužnickému i věřitelskému návrhu zásadně stejně. Oproti těmto obecným požadavkům však insolvenční zákon vymezil pro insolvenční návrh podávaný dlužníkem další nezbytné náležitosti, které musí splňovat.

Prvním z požadavků, který nesmí dlužník opomenout, je povinnost připojit k dlužnickému insolvenčnímu návrhu seznam svého veškerého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků (tzv. seznam majetku). V seznamu majetku musí dlužník označit svůj majetek včetně pohledávek. Pohledávky je třeba konkrétně specifikovat, aby bylo jasné, na jakých skutečnostech se zakládají a jaká je jejich výše. Zároveň se dlužník musí výslovně vyjádřit k dobytosti těchto pohledávek. I přesto, že je dlužník v domněnku, že jeho majetek má nulovou hodnotu, nezbavuje dlužníka povinnosti tento majetek v seznamu uvést. Pokud však nastane situace, kdy dlužník skutečně žádný majetek nevlastní, je povinen v seznamu majetku uvést prohlášení, že žádný majetek nemá, a i tento seznam majetku připojí ke svému insolvenčnímu návrhu.¹⁹

Připojení seznamu závazků s uvedením věřitelů dlužníka k insolvenčnímu návrhu je další náležitostí dlužnického insolvenčního návrhu. Dlužník musí v tomto seznamu uvést všechny věřitele, kteří mají vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva, případně věřitele, kteří vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. V souvislosti s tímto určením uvede též výši a splatnost dluhů, neboť na základě těchto informací soud dojde k závěru, zda tu úpadek je, či není. Nemělo by chybět ani stanovisko dlužníka k jednotlivým závazkům, tedy zda tyto závazky uznává, nebo popírá.²⁰

Jestliže má dlužník zaměstnance, připojí k návrhu i seznam svých zaměstnanců. Pakliže žádné zaměstnance ani dlužníky nemá, v seznamu to výslovně uvede. Seznamy, které jsou soudu předkládány, dlužník podepíše a výslovně v nich uvede jejich úplnost a správnost.²¹

Společně s insolvenčním návrhem má dle § 104 odst. 1 písm. d) InsZ dlužník povinnost předložit listiny dokládající jeho úpadek nebo hrozící úpadek. I přesto, že tyto

¹⁹ MORAVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 339–340.

²⁰ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš, *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2018, s. 73.

²¹ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 104 odst. 4

listiny jsou jednou ze zákonem stanovených příloh insolvenčního návrhu dlužníka, vrchní soud vyslovil názor, že dlužníkův insolvenční návrh, který obsahuje všechny předepsané náležitosti a jsou k němu připojeny všechny vyžadující seznamy, je dostatečným podkladem pro meritorní rozhodnutí, a tudíž k němu není třeba připojovat listiny, které jinak požaduje zákon. Výše uvedené však neplatí, pokud by údaje obsažené v insolvenčním návrhu nebo v příložených seznamech byly nejasné nebo v rozporu se skutečným stavem a bylo by proto nutné tyto rozpornosti a nejasnosti uvést na pravou míru právě předložením listinných důkazů.²²

V insolvenčním zákoně najdeme i skupinu dlužníků, kterým je za určitých okolností stanovena povinnost insolvenční návrh podat. Tato povinnost postihuje zejména podnikatelské subjekty. Dlužníci, kteří jsou právníckými osobami nebo fyzickými osobami podnikateli, jsou povinni podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu, jakmile zjistí, že jsou v platební neschopnosti nebo jsou předluženi. Tito dlužníci by měli zjistit stav svého úpadku především při účetní závěrce nebo uzávěrce. Povinnost podat insolvenční návrh je osobní odpovědností, a proto se váže také na osoby, které za podnikatele nebo právníckou osobu jednájí. U fyzické osoby podnikatele tato osobní odpovědnost náleží buď samotnému podnikateli, nebo jeho zákonnému zástupci. U právnícké osoby pak toto břemeno nese její statutární orgán nebo likvidátor, nachází-li se právnícká osoba v likvidaci. Insolvenční návrh je podáván vždy jménem dlužníka.²³ Pakliže dojde k zastavení řízení o insolvenčním návrhu nebo k odmítnutí insolvenčního návrhu vinou navrhovatele, dochází ke zmaření povinnosti podat insolvenční návrh. Dlužník musí dbát na to, aby byl jeho insolvenční návrh podán řádně a bez vad. Na co by si měl dát dlužník taktéž pozor, je podání návrhu věcně příslušnému soudu, jelikož doručení věcně nepřislušnému soudu může dojít k porušení povinnosti podat návrh bez zbytečného odkladu po zjištění úpadku dlužníka. Zákonodárce chce tak mít záruku, že dlužník bude plnit tuto povinnost řádně, aniž by ji obcházel pouhým formálním podáním insolvenčního návrhu vykazujícím vady.²⁴

S porušením zákonné povinnosti podat insolvenční návrh, jak vyžaduje § 98 insolvenčního zákona, nastává u každé osoby, která měla dle předmětného ustanovení podat insolvenční návrh, odpovědnost za škodu nebo újmu vůči věřitelům. Často se v soudní

²² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. května 2010, sp. zn. 1 VSPH 804/2009, KSLB 76 INS 5600/2009

²³ POKORNÁ MALACHOVÁ, Alena. *Dlužnický insolvenční návrh* [online]. fulsoft.cz, 22.7.2019 [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.fulsoft.cz/33/dluznický-insolvencni-navrh-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EjYgSqiyes8bt40cHHg3pkSFY4uTGrLgIw/>.

²⁴ MORAVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 313–314.

judikatuře objevují neshody, o jakou odpovědnost za škodu či jinou újmu se jedná. Nejvyšší soud se přiklání k tomu názoru, že „jde o obecnou občanskoprávní odpovědnost za škodu založenou na presumpci zavinění, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit.“²⁵ Oproti tomu Vrchní soud v Olomouci uvedl, že „odpovědnost povinné osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou nepodáním insolvenčního návrhu včas je odpovědností objektivní a této své objektivní odpovědnosti se může uvedená osoba zprostit, jen když prokáže (důkazní břemeno je na ní), že toto porušení nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení, například prokáže-li, že se dlužníkův úpadek dále neprohloubil v době mezi vznikem povinnosti podat insolvenční návrh a dobou, kdy byl insolvenční návrh podán, nebo že tuto povinnost nesplnila vzhledem ke skutečnostem, které nastaly nezávisle na její vůli a které nemohla odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po ní spravedlivě požadovat“²⁶. Co se výše škody nebo jiné újmy týče, insolvenční zákon ji stanoví jako rozdíl mezi zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení již obdržel k uspokojení této pohledávky.²⁷ Jestliže věřitel nepřihlásí svou pohledávku za dlužníkem do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka v k tomu určené době, nepřísluší mu tak ani právo na náhradu škody nebo jiné újmy vůči osobě, která měla povinnost dle ustanovení § 98 InsZ insolvenční návrh podat a tento návrh nepodala.²⁸

Dlužník může společně s insolvenčním návrhem podat návrh na povolení oddlužení nebo reorganizace.

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. července 2016, sp. zn. 29 Cdo 2356/2016

²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. června 2014, sp. zn. KSOS 22 INS 29918/2012, 1 VSOL 114/2014-B-28

²⁷ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 99 odst. 2

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4269/2014

3. Dopad covidových opatření na insolvenční návrh

V souvislosti s šířením onemocnění COVID-19 vyhlásila vláda dne 12. 3. 2020 nouzový stav pro celé území České republiky, během něhož docházelo k přijetí celé řady krizových opatření. Tato opatření měla reagovat na horšící se epidemickou situaci na našem území a dopady s ní spojené. Ani insolvenční právo se neobešlo beze změn. S ohledem na mimořádnou krizi způsobenou virem SARS CoV-2 byl na jaře r. 2020 přijat zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, označeného rovněž jako Lex Covid I. Opatření, která v té době byla přijímána, měla devastující dopad zejména na právnické osoby a podnikatele, kteří byli jinak doposud ekonomicky stabilní.

Zákon Lex Covid I, který nabyl účinnosti dne 24. 4. 2020, měl pomoci především podnikatelům, kteří se dostali bez vlastního přičinění do nepříznivé ekonomické situace. Právě těmto podnikatelům zákon poskytl ochranu, aby mohli udržet v chodu svůj podnik a veškeré své prostředky využít k jeho záchraně. Z tohoto důvodu byla na přechodnou dobu dlužníkům, kteří jsou právnickou osobou nebo fyzickou osobou podnikateli, odňata povinnost podat na sebe insolvenční návrh, aniž by jim hrozilo riziko odpovědnosti za škodu způsobené pozdním podáním. Toto zvláštní opatření bylo platné od účinnosti zákona do 6 měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii. Uvedené však neplatilo, jestliže úpadek nastal ještě před přijetím mimořádného opatření nebo pokud úpadek sice nastal až po přijetí mimořádného opatření, ale nebyl vyvolán v souvislosti s pandemií.²⁹

Změna nastala také u věřitelů, kteří v určité době nemohli bez jakýchkoliv výjimek podat věřitelský insolvenční návrh. Toto omezení platilo od účinnosti Lex Covid až do 31. srpna 2020. Pakliže věřitel v tomto mezidobí insolvenční návrh podal, nebylo k němu přihlíženo. Nový věřitelský insolvenční návrh tak věřitel mohl podat opětovně nejdříve 1. 9. 2020.³⁰

Jelikož se ani na podzim r. 2020 epidemiologická situace nezlepšila, došlo ke schválení nového zákona č. 460/2020 Sb., nazvaného též jako Lex Covid II účinného od 13. 11. 2020.³¹

²⁹ Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, § 12

³⁰ Tamtéž, § 13

³¹ Zákon č. 460/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Nový zákon navazoval na předchozí právní úpravu a obnovil tak ochranu subjektům, které byly v důsledku šíření viru SARS CoV-2 i nadále v nelehké situaci. Lex Covid II zejména prodlužoval opatření, která zákonodárce zavedl v předešlé právní úpravě. Došlo k prodloužení suspenze povinnosti dlužníka podat na sebe insolvenční návrh, a to až do 30. 6. 2021. Opatření, která se dotýkala věřitelských insolvenčních návrhů však v Lex Covid II obnovena nebyla. Proto již nebylo novou právní úpravou dotčeno právo věřitele podat insolvenční návrh.³²

³² ŘEPKA, Vladimír. *Tzv. lex covid justice II vyšel ve Sbírce zákonů. Co přináší?* [online]. justice.cz, 13.11.2020 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp?clanek=tzv-lex-covid-justice-ii-vysel-ve-sbirce-zakonu-co-prinas-1>.

4. Zneužití insolvenčního návrhu

Pojem zneužití insolvenčního návrhu jako takový není v žádném právním předpise vymezen. Úzce však tento pojem souvisí s principem zákazu zneužití práva. Tento princip se projevuje v českém právním řádu převážně v oblasti soukromého práva, nicméně ho najdeme také v právu veřejném. S principem zneužití práva se setkáme i na rovině ústavní, a to konkrétně v Listině práv a svobod, kde čl. 11 odst. 3 LZPS explicitně vyjadřuje tento princip ve spojení s výkonem vlastnického práva.³³ Tímto článkem je zakázáno zneužití jakéhokoli majetkového práva na újmu práv druhých nebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy.

Obecný princip zákazu zneužití práva, který se dotýká i sféry osobních práv, můžeme najít v občanském zákoníku, který je upraven v § 8 a říká, že „*zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany*“³⁴. Zákaz zneužití práva se vztahuje pouze k právu subjektivnímu (ať už k soukromému či veřejnému právu), nikoliv k právu objektivnímu. Objektivní právo jako takové totiž zneužít nelze. Zákaz zneužití práva je chápán jako projev korektivní funkce zásady poctivosti. Pomocí principu zákazu zneužití práva má být odepřena právní ochrana takovému výkonu práva, který ačkoli formálně odpovídá zákonu nebo smlouvě, je vzhledem k okolnostem konkrétního případu nepřijatelný. Má být zabráněno takovému výkonu práva, který směřuje k účelu, jež právní důvod (tedy smlouva nebo zákon) vůbec nepředpokládá.³⁵ Také judikatura se vyjadřuje k důrazu na rozpor výkonu práva s jeho účelem, kdy stanoví, že „*za zneužití práva lze považovat výkon práva v rozporu s jeho účelem, kdy je právo vykonáno, ačkoliv nositel tohoto práva nemá žádný skutečný nebo jen nepatrný zájem na jeho výkonu, resp. se projevující jako rozpor mezi užitkem oprávněného, k němuž výkon práva skutečně směřuje, a užitkem oprávněného, pro nějž je právo poskytnuto, který v krajní podobě může nabýt povahu tzv. šikany, která je výkonem práva za účelem poškození druhé strany*“³⁶. Důležité je také klást důraz na slovo „zjevné“. Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku

³³ usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

³⁴ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 8

³⁵ LAVICKÝ, Petr a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 59–60.

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. ledna 2017, sp. zn. 22 Cdo 5064/2015

musí jít o takové zneužití, které lze prokázat. Pokud jsou zde však pochybnosti, pak musí být chráněn ten, kdo subjektivní právo má a dovolává se jej.³⁷

Zneužití práva není občanským zákoníkem přiznána ochrana, tudíž jde o jednání zakázané. Proto bychom zneužití práva mohli označit za zdánlivý výkon práva, respektive za protiprávní jednání, kterému občanský zákoník nepřiznává právní následky. Naopak je zákonem přiznána ochrana tomu, komu bylo takovýmto protiprávním jednáním zasaženo do jeho právní sféry.³⁸

Zásada zákazu zneužití práva se projevuje nejen v hmotném právu soukromém, ale také v soukromém právu procesním. Občanský soudní řád v § 2 stanoví, že v občanském soudním řízení soudy dbají na to, aby nedocházelo k zneužívání práv.³⁹ Soud nesmí připustit, aby byl některý z procesních institutů využíván účastníky řízení v rozporu s jeho účelem.⁴⁰ Zásadu zákazu zneužití procesních práv, jak je uvedeno v ustanovení § 2 občanského soudního řádu, lze vnést i do insolvenčního řízení přes ustanovení § 7 InsZ ve spojení s § 5 písm. a) InsZ. V praxi můžeme uvést případ, který se týkal účelového zneužití úpravy insolvenčního zákona. Aplikací ustanovení § 2 OSŘ v něm však bylo zamezeno zneužití procesního práva. Šlo o situaci, kdy dlužník podal insolvenční návrh, kterým se domáhal prohlášení svého úpadku. Existenci více věřitelů, jak vyžaduje zákon ke zjištění úpadku, prokázal distributorem plynu, který má vůči dlužníku splatnou pohledávku, a dále za věřitele označil rejstříkový soud, u kterého nezaplatil soudní poplatek za řízení o zrušení společnosti s likvidací. Insolvenční soud však uzavřel, že dlužník má pouze jednoho věřitele, jímž je distributor plynu. Z tohoto důvodu nelze zjistit dlužníkův úpadek, neboť jedním ze základních zákonných předpokladů pro zjištění úpadku dlužníka je existence více věřitelů. Insolvenční návrh byl tedy zamítnut a rozhodnutí prvoinstančního soudu bylo potvrzeno též odvolacím soudem. Na to se dlužník dovolal k Nejvyššímu soudu, který však dovolání zamítl. V odůvodnění svého rozhodnutí Nejvyšší soud uvedl, že dlužník se podáním insolvenčního návrhu nedomáhal osvědčení úpadku, ale zamítnutí návrhu pro nedostatek majetku, které bude podkladem pro výmaz dlužníka z obchodního rejstříku. Z jednání dlužníka bylo zřejmé, že se snažil uměle vytvořit podmínky pro zjištění svého úpadku tím, že cíleně vytvořil pohledávku z titulu neuhrazeného soudního poplatku u rejstříkového soudu. Účelem insolvenčního zákona však není vytváření

³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. obcanskyzakonik.justice.cz [online]. Praha, 2012 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

³⁸ LAVICKÝ: *Občanský zákoník...*, s. 61.

³⁹ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 4.

podmínek pro výmaz nefunkčních obchodních společností, nýbrž „základním účelem úpadkového práva upraveného insolvenčním zákonem je řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka z majetkové podstaty dlužníka,“⁴¹ jak uvedl Ústavní soud ve svém nálezu. Nejvyšší soud dále ve svém rozhodnutí uvedl, že ochrana vyplývající z insolvenčního práva nemá být poskytnuta insolvenčním navrhovatelům, ať už dlužníkům či věřitelům, kteří si cíleně vytvářejí podmínky pro vznik a řešení úpadku, a tím chtějí zneužít úpravu insolvenčního práva k účelům, k nimž není předurčena. Za zneužití v této věci Nejvyšší soud považoval umělé vytváření plurality věřitelů.⁴²

4.1. Šikanózní insolvenční návrh

V právní úpravě se s pojmem šikanózní insolvenční návrh nesetkáme, nicméně v praxi je tento pojem často užíván. Obecně se šikanózním insolvenčním návrhem rozumí takový insolvenční návrh, který byl podán insolvenčním navrhovatelem, aniž by byly naplněny zákonné podmínky nutné pro zahájení insolvenčního řízení. Jde tedy o situaci, kdy dlužník nemusí být vůbec v úpadku, ani mu úpadek nehrozí a navrhovatel přesto podá insolvenční návrh s úmyslem tohoto dlužníka poškodit. Nejvyšší soud popsál šikanózní návrh následovně: „Návrh na zahájení insolvenčního řízení, jehož podmínky podání jsou stanoveny v § 97 insolvenčního zákona, není dovoleným prostředkem, je-li v rozporu se zásadami insolvenčního řízení zneužito k jiným než v zákoně uvedeným účelům. Děje se tak zejména tehdy, když slouží k prosazení vlastních zájmů osoby podávající takový návrh, vedený především snahou uškodit osobě, na jejíž majetek je insolvenční návrh podáván, a donutit ji, aby něco konala, opominula nebo trpěla, aniž by navrhovatel měl skutečné poznatky o tom, že dotčená osoba (fyzická nebo právnická) je v úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona.“⁴³

Takový návrh může mít pro dlužníka nepříznivé dopady. Po podání insolvenčního návrhu totiž dochází k tomu, že soud zveřejní formou vyhlášky informaci o zahájení insolvenčního řízení ve veřejně přístupném insolvenčním rejstříku, a to do dvou hodin. Toto zveřejnění může způsobit újmu na pověsti a nedůvěru veřejnosti v daný subjekt, zejména pak nedůvěru mezi obchodními partnery. Dalším účinkem bude omezení nakládání s majetkovou

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10 (N 133/58 SbNU 67).

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 NSCR 13/2011

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014

podstatou dle § 111 insolvenčního zákona a další účinky, které jsou stanoveny v § 109 insolvenčního zákona.⁴⁴

Jestliže si je dlužník vědom toho, že ze strany věřitele dochází k zneužití práva a soudu, předloží důkazy o tom, že insolvenční návrh podaný věřitelem má šikanózní povahu, soud je povinen se takovému tvrzením dlužníka zabývat. Pokud by se soud s tvrzením dlužníka neztotožňoval, musí svůj závěr zdůvodnit, k tomu, je-li to potřebné, může provádět důkazy. Pakliže se soud nevypořádá s tvrzením směřujícím k domněnce, že věřitel zneužil svého práva a že podmínky pro zjištění úpadku dlužníka jím byly vytvořeny uměle, nedostojí tak požadavkům práva na spravedlivý proces.⁴⁵

4.1.1. Novelý reagující na šikanózní insolvenční návrhy

Prvním efektivním krokem k boji proti šikanózním insolvenčním návrhům bylo přijetí zákona č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který byl označen též jako protišikanózní novela. Tato novela nabyla účinnosti dne 1. 11. 2012 a snažila se reagovat na množství se insolvenční návrhy podávány ze strany věřitelů, jejichž prostřednictvím měli věřitelé v úmyslu poškodit své dlužníky na pověsti a důvěryhodnosti a zároveň se je tímto způsobem snažili vyloučit z konkurenčního boje v podnikatelském prostředí.⁴⁶ Právní úprava před účinností novely nijak neumožňovala sankcionovat osoby (především věřitele) podávající insolvenční návrh, které se snažily podáním insolvenčního návrhu urychlit vymození své pohledávky, a tak podávaly tyto návrhy i přesto, že jejich úmyslem nebyl sledován záměr určit, zda dlužník je, či není v úpadku.⁴⁷ Novelou tak byly do insolvenčního zákona vloženy nástroje, které měly za cíl efektivně eliminovat případné šikanózní návrhy. Nově tak bylo do insolvenčního zákona včleněno ustanovení § 128a, které umožnilo insolvenčním soudům odmítnout návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost a uložit sankci za podání zjevně bezdůvodného návrhu až ve výši 50 tisíc korun. Další obranou byla možnost soudu stanovit povinnost složit jistotu k zajištění náhrady škody nebo újmy, která by mohla vzniknout nedůvodným zahájením insolvenčního řízení. Oprávněným osobám, kterým vznikla škoda nebo jiná újma, bylo umožněno podat u

⁴⁴ SEDLÁČEK, Dušan. *Šikanózní insolvenční návrhy – praktický pohled* [online]. vyzkuminsolvence.cz, 14.4.2015 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-cnb/prezentace/1-sedlacek-konference-vse-sedlacek-sikanozni-insolvencni-navrhy-final-v2.pdf>

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. října 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15 (N 192/83 SbNU 125).

⁴⁶ Zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ TLUČHOŘOVÁ, Martina. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. epravo.cz, 20.6.2014 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-94594.html>

insolvenčního soudu návrh na předběžné opatření, které mělo zamezit některým účinkům spojeným se zahájením insolvenčního řízení.⁴⁸

I přes veškeré ochranné instrumenty, které protišikanózní novela přinesla, se ukázalo, že ke zneužívání insolvenčního řízení a k podávání šikanózních insolvenčních návrhů dochází i nadále. Neexistuje sice způsob, jakým bychom mohli přesný počet šikanózních návrhů získat, ale můžeme vycházet alespoň ze statistického zkoumání vědeckého týmu „Výzkum insolvence“. V rámci zkoumání bylo zjištěno, že během jednoho roku bývá podáno mezi 12 – 15 šikanózními insolvenčními návrhy, což je méně než 0,5 % z celkového počtu všech zahájených insolvenčních řízení.⁴⁹ Ačkoli počet podaných šikanózních návrhů není až tak vysoký, bylo třeba se i nadále této problematice věnovat a přijmout odpovídající legislativní úpravu, neboť takovéto návrhy jsou v přímém rozporu se základními zásadami insolvenčního řízení a mohou značným způsobem zasáhnout do tržního hospodářství. Proto další novela insolvenčního zákona, která nabyla účinnosti dne 1. 7. 2017, měla přinést intenzivnější ochranu před šikanózními insolvenčními návrhy a eliminovat tak jejich podání. Zákon č. 64/2017, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (tzv. akreditační novela), zavedla předběžné posouzení věřitelského návrhu. Pokud má insolvenční soud pochybnosti o důvodnosti věřitelského insolvenčního návrhu, může rozhodnout o tom, že se insolvenční návrh ani jiné dokumenty v insolvenčním spise v insolvenčním rejstříku nezveřejní.⁵⁰ Tato změna tak měla předejít poškození soutěžícího subjektu, který je dlužníkem, zejména v očích smluvních partnerů a veřejnosti, neboť šikanózní insolvenční návrh se vyhláškou vůbec neoznamuje. V této fázi navíc mohou nahlížet do insolvenčního spisu a činit si z něj výpisy a opisy pouze insolvenční navrhovatel a dlužník, což zamezí zjištění zahájení insolvenčního řízení dalším subjektům. Dalším významným institutem, který přinesla akreditační novela, je kvalifikované doložení splatné pohledávky dle § 105 InsZ. Navrhovaná úprava tak vyžaduje osvědčení určité míry kvality pohledávky, kterou uplatňuje navrhovatel společně s insolvenčním návrhem. Má ochránit zejména dlužníka před

⁴⁸ STANISLAV, Antonín. Problematika šikanózních insolvenčních návrhů. *SoukPr – Soukromé právo* [online databáze], 2018, č. 7 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz).

⁴⁹ PLAČEK, Jan. Problematika šikanózních návrhů z hlediska legislativy a ochrany tržního prostředí. In: SMRČKA, Luboš, ŠPIČKA, Jindřich. *Insolvence 2015: Šedé zóny a selhání v insolvenční praxi*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2015 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-cnb/sbornik-2015-final.pdf>

⁵⁰ Zákon č. 64/2017, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

šikanózními insolvenčními návrhy, které jsou opřeny o fiktivní pohledávky věřitelů.⁵¹ Jako poslední ochranný instrument novela zavedla obligatorní složení zálohy na náklady insolvenčního řízení, je-li insolvenční návrh podáván věřitelem. Došlo i k několika změnám u již zavedených ustanovení. Například se zvýšila pokuta za podání zjevně bezdůvodného návrhu z 50 tisíc korun na 500 tisíc korun a došlo k doplnění ustanovení § 128a o odstavec 4, který zavedl nemožnost podat nový insolvenční návrh proti stejnému dlužníkovi po dobu 6 měsíců, pokud byl insolvenční návrh navrhovatele pravomocně odmítnut podle § 128a odst. 1 InsZ.⁵²

4.1.2. Věřitelský šikanózní insolvenční návrh

Hlavním cílem insolvenčního řízení je spravedlivé majetkové uspořádání vztahů mezi dlužníkem, který se dostal do úpadku a jeho věřiteli. V praxi ale může docházet k obcházení tohoto cíle, a to zejména podáním šikanózního insolvenčního návrhu ze strany věřitele, který směřuje tento návrh proti svému dlužníkovi, jenž v úpadku nejen že není, ale může být dokonce ve velmi dobré ekonomické kondici.⁵³ Velmi častou motivací věřitelů tak bývá zejména poškodit jiného soutěžitele na pověsti, důvěryhodnosti, na možnosti ucházet se o veřejné zakázky a také na možnosti a podmínkách získání úvěru. Podání takového insolvenčního návrhu pak může zdiskreditovat osobu dlužníka či jej jinak omezit v účasti na soutěžním trhu. Zasáhnout může také do dobrého jména, pověsti a obchodní image firmy, což může následně způsobit nejen nemajetkovou újmu, ale také majetkovou škodu v podobě ušlého zisku, která se projeví např. ztrátou obchodního partnera a klientů.⁵⁴

Ještě před akreditační novelou insolvenčního zákona z r. 2017 se každý insolvenční návrh neprodleně objevil v insolvenčním rejstříku. To byl jeden z hlavních motivů, který sváděl věřitele, aby podání insolvenčního návrhu zneužil k vytvoření nelegitimního tlaku na dlužníka.⁵⁵ Věřitel tak nepřímou nutí dlužníka, aby uhradil s návrhem spojenou pohledávku i

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 119.

⁵² STANISLAV, Antonín. Problematika šikanózních insolvenčních návrhů. *SoukPr – Soukromé právo* [online databáze], 2018, č. 7 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: [databáze.noveaspi.cz](https://databaze.noveaspi.cz).

⁵³ PETERKA, Ladislav, ZUBÁŇ, Jakub. Lze se bránit proti insolvenční šikaně?. *EPRAVO.CZ magazine* [online], 2016, č. 1, s. 112. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.randalegal.com/download/files/articles_lzesebranitprotiinsolvencnisikane_epravomagazineid51020.pdf

⁵⁴ ĎURANOVÁ, Petra. *Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby* [online]. [epravo.cz](https://www.epravo.cz), 23.3.2018 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-a-povest-pravnicke-osoby-107300.html>

⁵⁵ RICHTNER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 256

přes to, že ji považuje za nedůvodnou a spornou.⁵⁶ Dlužník se tak nachází v nelehké situaci, kdy musí zvážit, zda bude raději čelit negativním účinkům, které s sebou zahájené insolvenční řízení nese, a nebo se podvolí nátlaku věřitele a splní spornou pohledávku, která by měla být uplatněna nalézacím a poté vykonávacím řízením.⁵⁷ Transparentnost insolvenčního řízení je na jednu stranu výhodou, neboť každý má rovný přístup k informacím. Na druhou stranu zahájení insolvenčního řízení vyvolává v očích veřejnosti přirozenou opatrnost, a dokonce může být vnímáno tak, že se daný subjekt nachází ve finančních problémech. Tvrzený úpadek podnikatele může vyvolávat obavy u spotřebitelů, kteří si u něj pořídí určité produkty či využijí jim nabízené služby a nemají následně jistotu, zda jim budou v budoucnu zachována veškerá práva s plněním spojená. Negativní vliv to může mít i na zaměstnance napadených firem, kteří tak mohou ztratit pracovní morálku a v nejhorším přejít ke konkurenci.⁵⁸ Akreditační novela zakotvila do insolvenčního zákona ustanovení § 100a, podle kterého má insolvenční soud pravomoc rozhodnout o tom, že insolvenční návrh podaný věřitelem nebude zveřejněn v insolvenčním rejstříku. Má tak sedmidenní lhůtu na to, aby rozhodl o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost, a nerozhodne-li tak, bude insolvenční návrh v insolvenčním rejstříku zveřejněn.⁵⁹

Poškodit domnělého dlužníka bylo možné ještě před akreditační novelou podáním insolvenčního návrhu k místně nepříslušnému soudu. Takový soud nemohl sám postupovat ve věci, i když měl za to, že je návrh šikanózní, jelikož byl místně nepříslušný, což efektivně protahovalo insolvenční řízení. Odmítnout zjevně bezdůvodný návrh mohl až místně příslušný soud, kterému byl takovýto návrh postoupen. Po akreditační novele byl však do insolvenčního zákona včleněn v §7b odstavec 5, který umožnil místně nepříslušnému soudu ještě před rozhodnutím o místní příslušnosti učinit opatření o tom, že se insolvenční návrh ve veřejném rejstříku nezveřejní, o odmítnutí insolvenčního návrhu nebo odmítnutí pro jeho zjevnou bezdůvodnost.⁶⁰ Toto ustanovení však bývá kritizováno některými odborníky, neboť zasahuje do ústavního práva na zákonného soudce. Zákonodárce se však tímto ustanovením snažil vytvořit podmínky pro dodržování principu ochrany oprávněných zájmů dlužníků a věřitelů na rychlém a plynulém řešení insolvenčních návrhů, což dle kritiků nemůže

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn. 29 NSCR 30/2009

⁵⁷ JUŘENA, Jakub. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. law.muni.cz, 2010 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuziti/Jurena_Jakub__1637_.pdf

⁵⁸ SPRINZ, Petr. Nelegitimní zahájení insolvenčního řízení: problémy, možnosti obrany a legislativní reakce. *ObP. – Obchodní právo* [online databáze], 2013, č. 3 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz)

⁵⁹ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 100a

⁶⁰ Tamtéž, § 7b odst. 5

dostatečným způsobem ospravedlnit porušení ústavních principů opakovaně deklarovaných v rozhodnutích soudů. Dle mého názoru je toto ustanovení účinným krokem, jak ochránit co nejrychleji dlužníky v případě podání nedůvodných návrhů ze strany věřitelů. Ačkoli by mělo být právo na zákonného soudce respektováno, začlenění tohoto ustanovení do insolvenčního zákona mi přijde jako ospravedlnitelné, neboť insolvenční návrhy podávány záměrně k místně nepřislušnému soudu mohou protáhnout celé insolvenční řízení i na několik let, a to i přes to, že výsledek řízení je předem jasný.

Dalším z kroků věřitele sledujících zneužití insolvenčního řízení může být umělé vytváření mnohosti (plurality) věřitelů. Jedním z předpokladů dlužníkovy úpadku na základě § 3 InsZ je, aby měl dlužník více věřitelů. Tím je míněna existence alespoň dvou osob, které mají vůči dlužníku peněžité pohledávky. Věřitelé mají ve snaze tuto podmínku obejít tím, že část své pohledávky vůči dlužníku postoupí na další osobu. Proti tomu však zbrojí insolvenční zákon, který stanoví podmínku, že dalším věřitelem dlužníka nemůže být osoba, na kterou insolvenční navrhovatel převedl část své splatné pohledávky nebo některou ze svých pohledávek v době šesti měsíců před podáním insolvenčního návrhu.⁶¹ Dle judikatury Nejvyššího soudu je však pluralita věřitelů splněna, pokud má vedle insolvenčního navrhovatele splatnou pohledávku vůči dlužníku (nejméně 30 dnů po lhůtě splatnosti) ještě jeden další věřitel. Pokud nepůjde o situaci uvedenou v § 143 odst. 2 InsZ, může být insolvenční navrhovatel a další věřitel majitelem původně jediné pohledávky.⁶² K postoupení pohledávky věřitelem na další osobu musí dojít tedy dříve než 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo před zahájením insolvenčního řízení.

Může docházet i k případům, kdy se věřitelé snaží pomocí insolvenčního řízení obcházet řízení sporné. Za tímto účelem podávají insolvenční návrhy na základě smyšlených pohledávek. Insolvenční řízení tak pro věřitele může být rychlejší oproti řízení nalézacímu. Dalším prvkem, na jehož základě se může věřitel rozhodnout upřednostnit insolvenční řízení, jsou poplatky s řízením spojené. Věřitel, který podává insolvenční návrh, musí složit zálohu na náklady insolvenčního řízení. Její výše se pak odvíjí od toho, proti komu je insolvenční návrh podáván. Maximální výše zálohy je však 50 tisíc korun. Tato částka tak pro věřitele může být značně nižší oproti soudnímu poplatku, který by platil v nalézacím řízení, jelikož v insolvenčním řízení je výše zálohy konstantní, což je rozdíl oproti stanovení výše soudních poplatků v řízení nalézacím. Na druhou stranu věřitelé musí současně s podáním

⁶¹Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 143 odst. 2

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011

insolvenčního návrhu prokázat splatnost svých pohledávek a k návrhu jsou povinni je připojit přihláškou pohledávky.⁶³ Pokud by pohledávky nebyly doloženy způsobem, který stanoví zákon nebo by se v průběhu insolvenčního řízení objevily sporné skutečnosti ohledně oprávněnosti pohledávky, soud insolvenční návrh zamítne.

4.1.3. Dlužnický šikanózní insolvenční návrh

Ke zneužití insolvenčních návrhů nedochází pouze ze strany věřitelů, ale objevují se i případy, kdy šikanózní insolvenční návrh je podán samotným dlužníkem. Tyto případy se vyskytují zejména u fyzických nepodnikajících osob, které jsou dlužníky a podají na sebe insolvenční návrh, aniž by jím sledovaly řešení úpadku. Jejich hlavní motivací bývá především možnost zabránit provedení výkonu rozhodnutí či exekuce na dlužníkův majetek.⁶⁴ A to s ohledem na skutečnost, že se zahájením insolvenčního řízení spojuje insolvenční zákon v § 109 odst. 1 písm. c) takový účinek, že výkon rozhodnutí či exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, lze nařídit nebo zahájit, ale nelze ji provést.⁶⁵ V praxi se tak můžeme setkat s případy, kdy dlužník podá insolvenční návrh, aby tak docílil oddálení provedení dražby nemovitých věcí. Exekuce prodejem nemovitých věcí zásadně ovlivňuje život povinného a jeho rodiny, narozdíl od jiného, méně invazivního způsobu provedení exekuce, jako je např. přikázání pohledávky nebo srážky ze mzdy.⁶⁶ Ustanovení § 336b občanského soudního řádu stanoví, že exekuce prodejem nemovitých věcí se provede dražbou.⁶⁷ Dlužník proto podá před provedením dražby nedokonalý insolvenční návrh, aby tak zamezil prodeji jeho nemovitých věcí v dražbě. I když je poté insolvenční návrh ze strany soudu odmítnut, jelikož dlužník ve většině případech svůj nedůvodný návrh v k tomu určené lhůtě nedoplní, stačí tato krátká doba na to, aby dražba neproběhla.⁶⁸ Většinou tak bývá dlužnický insolvenční návrh podán u soudu den před předpokládanou dražbou, aby soud nestihl v tak krátkém časovém úseku nedůvodný insolvenční návrh odmítnout, a naopak, aby

⁶³ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 105

⁶⁴ DŘEVÍNEK, Karel. *Šikanózní insolvenční návrhy a jejich praktické dopady na dlužníky* [online]. ksg.vse.cz, 13.11.2014 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: <https://ksg.vse.cz/wp-content/uploads/page/2977/DREVINEK.pdf>

⁶⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 109 odst. 1 písm. c)

⁶⁶ KUBIZŇÁK, Jan. *Sřet insolvenčního řízení a exekuce prodejem nemovitých věcí. Obchodněprávní revue* [online databáze], 2015, č. 2 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁶⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 336b

⁶⁸ KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh. Komorní listy* [online databáze], 2014, č. 1 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

se údaje o zahájení insolvenčního řízení vyskytly včas v insolvenčním rejstříku. Je pak na exekutorovi, aby si ještě před zahájením dražby vždy ověřil, zda proti povinnému není vedeno insolvenční řízení.⁶⁹

Na výše uvedený případ reaguje insolvenční zákon tzv. předběžným opatřením k omezení některých účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení.⁷⁰ Návrh na předběžné opatření může podat i exekutor, aby tak sdělil soudu, že dlužník se podaným insolvenčním návrhem pokouší zmařit plánovanou dražbu. Předběžné opatření tak zakládá možnost provést exekuci v těch situacích, kdy byl u insolvenčního soudu podán insolvenční návrh dlužníkem jen proto, aby probíhající exekuci zabránil. Tento závěr potvrdil i Vrchní soud v Praze, který pro úplnost dodává, že „*aplikace § 82 odst. 2 písm. b) InsZ nebrání vydat předběžného opatření, které by dopadalo nejen na situaci vyvolanou šikanózními návrhy podanými věřiteli vůči dlužníku, ale též na případy, kdy např. obstrukční jednání dlužníka znemožňuje, jak řádný postup v insolvenčním řízení, tak i individuální výkon práva jednotlivými věřiteli. Přitom je však insolvenční soud vždy povinen posoudit, zda vydání předběžného opatření neodporuje společnému zájmu věřitelů.*“⁷¹ Zároveň stejným způsobem reaguje judikatura Nejvyššího soudu, která říká, že „*společnému zájmu věřitelů neodporuje, aby soudní exekutor dokončil dražbu uvedených nemovitostí, že tím bude respektována i zásada rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů a že zájmy věřitelů v rámci insolvenčního řízení jsou dostatečně ochráněny a dokončení nařízení dražby je výhodnější. Tímto způsobem insolvenční soud vyjádřil svou vůli nezasahovat do exekučního řízení a probíhající dražby nemovitých věcí*“⁷².

Dlužníci mají oproti věřitelům značnou výhodu, jelikož se na jejich insolvenční návrh nevztahuje § 128a InsZ, dle kterého může být odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost pouze takový insolvenční návrh, který je podán věřitelem.⁷³ Z tohoto důvodu nemůže být žádný dlužnický insolvenční návrh považován za zjevně bezdůvodný. Je třeba zvážit, zda by i insolvenční návrh dlužníka neměl být pro zjevnou bezdůvodnost přezkoumáván insolvenčním soudem, jako je tomu u návrhů věřitelských. Takovéto právní jednání dlužníka, které jako

⁶⁹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. července 2012, sp. zn. 17 Co 244/2012.

⁷⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 82 odst. 2 písm. b)

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 1 VSPH 1331/2013-A-18, KSPH 41 INS 17869/2013.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2017, sp. zn. 20 Cdo 1673/2017.

⁷³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 128a

hlavní záměr nesleduje řešení jeho úpadku, nýbrž pouze zneužívá insolvenčního práva, by nemělo požívat právní ochrany.

5. Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům

Na častý výskyt nelegitimních insolvenčních návrhů musel reagovat zákonodárce tím, že zavedl v zákoně několik obranných institutů, které mají za cíl odrazovat potencionální navrhovatele od podávání šikanózních insolvenčních návrhů. Jak již bylo zmíněno výše, řada ochranných prvků byla zavedena pomocí tzv. protišikanózních novel insolvenčního zákona, které reagovaly na zvyšující se nárůst podávaných nelegitimních insolvenčních návrhů, ať už ze strany věřitelů nebo dlužníků. Mnoho efektivních instrumentů, které mají eliminovat podávání šikanózních insolvenčních návrhů najdeme především v insolvenčním zákoně. Ochranu však poskytují i instituty mimo insolvenční zákon. Některé ochranné prvky tak můžeme najít i v trestním či občanském zákoníku.

Předcházet šikanózním insolvenčním návrhům mohou zejména podnikatelé a firmy určitými způsoby sami. Jedním z kroků tak může být prověřování obchodních partnerů a minimalizování těch obchodních partnerů, kteří nejsou dostatečně prověřeni. Dalším krokem je sledování datové schránky a monitoring insolvenčního rejstříku, aby tak potenciální dlužník mohl včas reagovat na vznikající problém. Pokud však již k podání šikanózního insolvenčního návrhu dojde, je třeba být připraven se aktivně bránit. K tomu je zapotřebí shromážďovat dostatek důkazů pro případný budoucí spor. Velmi důležitou součástí obrany dlužníka může být i řádná a aktivní komunikace se soudem, případně s jeho věřiteli. Dlužník by tak měl včas reagovat na podaný insolvenční návrh a navrhnout jeho zamítnutí. Tvízení, že se dlužník nenachází v úpadku a že je v dobré finanční kondici, by měl podložit relevantními důkazy (např. aktuální účetní uzávěrkou). Klíčovou roli může hrát také komunikace s obchodními partnery dlužníka, neboť včasné informování o nelegitimitě podaného insolvenčního návrhu může zamezit případné nedůvěryhodnosti v danou firmu. Velké korporace mohou o nastalé situaci informovat širokou veřejnost pomocí vydání veřejného prohlášení, neboť informace o tom, že se staly obětí šikany tak může nalákat média, která tuto informaci předají dál pomocí novinových či internetových článků. Obrátit se lze i na samotného insolvenčního navrhovatele a upozornit ho na možnost vymáhání škody či jiné újmy, která podáním nelegitimního návrhu vznikla. Toto sdělení by mohlo napomoci zpětvzetí insolvenčního návrhu navrhovatelem, aby se tak vyvaroval dalšímu nárůstu škody či jiné újmy.⁷⁴

⁷⁴ SPRINZ, Petr. Nelegitimní zahájení insolvenčního řízení: problémy, možnosti obrany a legislativní reakce. *ObP. – Obchodní právo* [online databáze], 2013, č. 3 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

5.1. Obranné instituty insolvenčního práva

5.1.1. Předběžné opatření

Předběžné opatření v insolvenčním řízení představuje jistou ochranu v případě nepoctivých insolvenčních návrhů ze strany věřitele, ale i dlužníka. Institut předběžného opatření je v insolvenčním zákoně zakotven v § 82. Insolvenční zákon umožňuje insolvenčnímu soudu nařídit předběžné opatření i bez návrhu, nestanoví-li zákon jinak.⁷⁵ K nařízení předběžného opatření soud přistoupí, jestliže je nutné v době do rozhodnutí o insolvenčním návrhu zabránit změnám v rozsahu majetkové podstaty vedoucím ve svém důsledku k poškození věřitelů.

Protišikanózní novela z roku 2012 institut předběžného opatření rozšířila ve snaze eliminovat zneužívání transparentnosti insolvenčního řízení a účinků spojených s jeho zahájením k poškození zájmů třetích osob nebo dlužníka. Novela se zaměřila ale také na dlužníky, kteří svým insolvenčním návrhem mohou sledovat nepoctivý záměr.⁷⁶ Insolvenční soud tak může předběžným opatřením omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení, a to omezit zákaz vzniku zajištění dle § 109 odst. 1 písm. b) nebo omezit zákaz provádění exekuce dle § 109 odst. 1 písm. c). Zákonodárce tak tímto ustanovením reaguje zejména na šikanózní návrhy podávány ze stran dlužníků, kteří se opakovanými insolvenčními návrhy snaží blokovat exekuční řízení. Soud má tedy možnost povolit dokončení exekuce a stanovit, že výtěžek získaný ze zpeněžení majetku bude po dobu insolvenčního řízení k dispozici v tomto řízení.⁷⁷

Ochranným prostředkem proti nelegitimním insolvenčním návrhům je také možnost insolvenčního soudu uložit předběžným opatřením insolvenčnímu navrhovateli složení jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by dlužníkovi mohla vzniknout nedůvodným zahájením insolvenčního řízení. Insolvenční navrhovatel tak nese odpovědnost za výsledek insolvenčního řízení v případě, kdy svým insolvenčním návrhem sleduje jiný záměr než řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku. Předběžné opatření pak bude vydáno pouze na návrh dlužníka, který má na takovém postupu zájem. Dlužník však musí doložit, že mu vznik škody

⁷⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 82 odst. 1

⁷⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, s. 22.

⁷⁷ KUBIZNÁK, Jan. Předběžné opatření dle § 82 odst. 2 písm. b) InsZ v soudní praxi. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2014, č. 7-8 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

nebo jiné újmy zjevně hrozí. K doložení mu může posloužit například smlouva s financující bankou, která dává bance oprávnění odstoupit od smlouvy, jestliže dojde k zahájení insolvenčního řízení. Naopak se tato podmínka nevztahuje na pouhé tvrzení dlužníka, že mu zjevně hrozí škoda související s poškozením jeho dobrého jména či pověsti nebo že mu vznikla škoda kvůli zmaření potenciálních zakázek, které mohl za dobu insolvenčního řízení získat.⁷⁸ Zákon stanoví též podmínku, že dlužník může návrh na vydání tohoto předběžného opatření podat pouze při prvním úkonu, který dlužníkovi přísluší po podání insolvenčního návrhu. Dlužník tak navrhne vydání předběžného opatření spolu s vyjádřením k insolvenčnímu návrhu nebo samostatně ještě před podáním vyjádření k insolvenčnímu návrhu. Pokud tak neučiní v této fázi, právo podat návrh na vydání takového předběžného opatření zaniká.⁷⁹ Zákon také stanoví výjimku pro zaměstnance dlužníka (jakožto i pro bývalé zaměstnance dlužníka), kteří nejsou povinni složit jistotu, jestliže jejich pohledávka pochází z pracovněprávního poměru.

5.1.2. Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem

Jestliže je insolvenční návrh podán věřitelem, dochází neprodleně k předběžnému posouzení tohoto návrhu soudcem. Insolvenční soud tak musí ještě před tím, než bude insolvenční návrh společně s dokumenty v insolvenčním spise zveřejněn vyhláškou v insolvenčním rejstříku, posoudit důvodnost insolvenčního návrhu podaného věřitelem, a to nejpozději do konce nejbližšího následujícího pracovního dne. Předběžné opatření je tudíž obligatorní a vztahuje se ke každému věřitelskému insolvenčnímu návrhu.⁸⁰

Institut předběžného posouzení věřitelského insolvenčního návrhu zavedla novela insolvenčního zákona z roku 2017. Ještě před novelou byl každý insolvenční návrh (ať už dlužnický či věřitelský) zveřejněn do dvou hodin od podání návrhu ve veřejném rejstříku. To však mělo negativní dopady na dlužníky, proti kterým nedůvodné insolvenční návrhy ze stran věřitelů směřovaly. Předběžné posouzení má dle důvodové zprávy vést k zajištění účinné ochrany práv dlužníka, jestliže byl proti němu podán insolvenční návrh věřitelem, a z obsahu tohoto návrhu nebo z okolností, za nichž byl podán, lze spatřovat zjevnou bezdůvodnost či

⁷⁸ KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.

⁷⁹ PETERKA, Ladislav, ZUBÁŇ, Jakub. Lze se bránit proti insolvenční šikaně?. *EPRAVO.CZ magazine* [online], 2016, č. 1, s. 113. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.randalegal.com/download/files/articles_lzesebranitprotiinsolvencnisikane_epravomagazineid51020.pdf

⁸⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 100a odst. 1.

zneužití práv.⁸¹ Hlavním cílem tohoto institutu je ochrana dlužníka před negativními důsledky spojenými se zveřejněním insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku, přičemž zveřejnění by mohlo domnělého dlužníka poškodit jak materiálně, tak na jeho dobré pověsti. Novelou zavedené ustanovení § 100a InsZ má tak ponechat insolvenčnímu soudu prostor k tomu, aby pečlivě prozkoumal insolvenční návrh a jeho důvodnost před tím, než bude tento zveřejněn široké veřejnosti.⁸²

Předběžné posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem je vázáno na ustanovení § 128a InsZ. Podle tohoto ustanovení insolvenční soud posuzuje důvodnost podaného insolvenčního návrhu. V případě, že insolvenční návrh trpí vadami, pro které by po důkladném přezkoumání mohl být odmítnut jako zjevně bezdůvodný pro důvody uvedené v § 128a InsZ, rozhodne soud o nezveřejnění podaného insolvenčního návrhu ani jiných dokumentů v insolvenčním rejstříku. Současně s tímto rozhodnutím insolvenční soud stručně uvede důvody, pro které se insolvenční návrh společně s ostatními dokumenty v insolvenčním rejstříku nezveřejňují. Rozhodnutí o nezveřejňování se založí pouze v insolvenčním spise, čímž rozhodnutí nabude právní moci, a nikomu se dále nedoručuje. Po dobu nezveřejnění insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku má právo nahlížet do insolvenčního spisu a činit si z něj výpisy a opisy pouze insolvenční návrhovatel a dlužník.⁸³

Jakmile soud rozhodne o nezveřejnění insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku, nastává další fáze. V této fázi musí soud do 7 dnů rozhodnout, zda insolvenční návrh trpí takovými vadami, že je zapotřebí jej odmítnout pro jeho zjevnou bezdůvodnost dle § 128a InsZ. Pokud by soud opravdu došel k závěru, že insolvenční návrh musí být odmítnut jako zjevně bezdůvodný, rozhodnutí tak nabývá právní moci a insolvenční návrh nebude v rejstříku vůbec zveřejněn. Na druhou stranu může dojít k opačné situaci, kdy soud v sedmidenní lhůtě neshledá důvody pro jeho odmítnutí dle § 128a InsZ. V takovém případě insolvenční soud zahájí insolvenční řízení vyhláškou, kterou spolu s insolvenčním návrhem a dalšími dokumenty v insolvenčním spise zveřejní v insolvenčním rejstříku, nejpozději však po uplynutí sedmidenní lhůty.⁸⁴ Takto bude soud postupovat i tehdy, jestliže sedmidenní lhůta

⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, s. 63.

⁸² MORÁVEK, Jan, HRDLÍČKOVÁ, Lenka. *Novela insolvenčního zákona aneb účinnější ochrana před šikanózními návrhy?* [online]. epravo.cz, 16.8.2017 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-aneb-ucinnejsi-ochrana-pred-sikanoznimi-navrhy-106241.html>

⁸³ MORÁVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 326.

⁸⁴ MARŠÍKOVÁ: *Insolvenční zákon s poznámkami...*, s. 184.

určená soudu pro rozhodnutí o důvodnosti insolvenčního návrhu marně uplynula, a to zejména proto, že se soud důvodností návrhu v této lhůtě vůbec nezabýval.

Institut předběžného posouzení věřitelského insolvenčního návrhu je velice efektivním prvkem v naší právní úpravě, neboť chrání domnělého dlužníka před škodlivými dopady, které by mohly být zapříčiněny zveřejněním insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku. Zároveň však toto ustanovení klade vysoké nároky na soudce, který musí urychleně reagovat a v poměrně krátké době rozhodnout o tom, jak bude s insolvenčním návrhem dále naloženo. Z mého pohledu je tento institut, co se ochrany dlužníka týče, jedním z nejpodstatnějších v české právní úpravě, neboť umožňuje rychle reagovat na neopodstatněné insolvenční návrhy podané věřitelem, které vykazují znaky šikany. I přes veliký přínos tohoto ustanovení je však třeba posoudit, zda toto ustanovení není v kolizi s právem na informace, jelikož v insolvenčním řízení platí zásada transparentnosti. Všechny insolvenční návrhy by tak měly být přístupné veřejnosti. V tomto směru však považuji za důležitější ochránit napadené dlužníky před hrozící újmou. Není třeba vystavovat veřejnost zbytečným obavám, že se dlužník nachází v úpadku, když to ve skutečnosti nemusí být pravda. Z tohoto pohledu můžeme toto ustanovení považovat také za jakousi ochranu veřejnosti před nepravdivými a poplašnými informacemi.

5.1.3. Prokázání splatné pohledávky věřitelem

Jak už jsem již zmiňovala, doložení splatné pohledávky věřitelem je jednou z podstatných náležitostí věřitelského insolvenčního návrhu. Zároveň jde o další ochranný prvek v insolvenčním zákoně, který má ochránit dlužníka před šikanózními insolvenčními návrhy, které jsou opřeny o fiktivní pohledávky věřitelů.

Zákon se zaměřuje výhradně na omezený okruh věřitelů, kterým ukládá, jakým způsobem jsou povinni doložit svoji splatnou pohledávku. Ustanovení § 105 InsZ tak výslovně požaduje, aby věřitelé, kteří vedou daňové účetnictví nebo daňovou evidenci na základě zákona o daních z příjmů⁸⁵ a podávají insolvenční návrh proti právnické osobě, doložili splatnou pohledávku vůči dlužníkovi uznáním dlužníka s ověřeným podpisem nebo vykonatelným rozhodnutím nebo notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti nebo potvrzením auditora, soudního

⁸⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 7b.

znalce nebo daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje.⁸⁶ Věřitelé, kteří nevedou účetnictví nebo daňovou evidenci, tuto povinnost nemají.

Na základě této zákonné podmínky lze doloženou pohledávku považovat za důvěryhodnou a pravou. Insolvenční navrhovatel, který vede účetnictví nebo daňovou evidenci a je věřitelem, by měl jednat v souladu se zásadou, podle které nesmí nikdo těžit z vlastní nepoctivosti. Pokud by se stalo, že věřitel tuto zásadu poruší a svůj nárok na zahájení insolvenčního řízení opře o fiktivní pohledávku, kterou ve svém účetnictví nevede, může se vystavit riziku vzniku daňové povinnosti vůči státu nebo riziku trestněprávního postihu.⁸⁷

Insolvenční řízení náleží mezi ty druhy občanského soudního řízení, které nelze zahájit ex offo, ale pouze na návrh. Doložením své splatné pohledávky tak věřitel dokazuje, že je osobou oprávněnou podat insolvenční návrh ve smyslu § 97 odst. 7. Věřitel, který se domáhá vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka tak dosáhne úspěchu, pouze pokud je k podání návrhu oprávněn. Z tohoto důvodu zákon vyžaduje doložení veškerých listin, z nichž lze skutečně dovodit existenci věřitelovy pohledávky. Pakliže se věřiteli nepodaří prokázat oprávnění k podání jeho insolvenčního návrhu, bude jeho insolvenční návrh soudem zamítnut na základě § 143 odst. 2 InsZ.⁸⁸

Zákon klade přísnější požadavky na prokázání pohledávek, které jsou uplatňované navrhovatelem při zahájení insolvenčního řízení. Oproti tomu na pohledávky přihlašované věřiteli již v průběhu zahájeného řízení takové nároky kladeny nejsou. Důvodem přísnějších požadavků kladených na insolvenční návrh je závažnost účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, ať už pro dlužníka, tak i jeho věřitele.

5.1.4. Záloha na náklady insolvenčního řízení

Institut zálohy na náklady insolvenčního řízení je zaveden v insolvenčním zákoně již od samého počátku. Nicméně novela insolvenčního zákona z roku 2017 úpravu záloh na náklady insolvenčního návrhu změnila. Ještě před účinností této novely byla povinnost uhradit zálohu na náklady insolvenčního řízení pouze fakultativní. Bylo tedy pouze na uvážení soudu, zda bude po insolvenčním navrhovatel (dlužníkovi nebo věřiteli) zálohu na náklady insolvenčního řízení požadovat. Povinnost uhradit tuto zálohu tak mohl soud

⁸⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 105 odst. 1.

⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, s. 119.

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. června 2014, sp. zn. 2 VSPH 1249/2014-A-46, MSPH 78 INS 28557/2013

požadovat v tom případě, jestliže nebylo možné potřebné prostředky ke krytí nákladů řízení zajistit jinak.⁸⁹ Účelem institutu zálohy na náklady insolvenčního řízení byla původně pouze možnost překlenout prvotní nedostatek peněžních prostředků na krytí nákladů insolvenčního řízení a umožnit tak insolvenčnímu správci výkon jeho činnosti hned od začátku řízení. Tato záloha tak umožňovala uhradit náklady vzniklé správci při výkonu jeho činnosti, anebo v případě, že by nebyl shledán žádný zpeněžitelný majetek dlužníka, byla by záloha použita na úhradu vzniklých nákladů, aby tyto náklady nemusel hradit stát.⁹⁰

Jelikož akreditační novela z roku 2017 reagovala na zvyšující se množství podávání věřitelských šikanózních insolvenčních návrhů, zavedla vedle fakultativní zálohy na náklady insolvenčního řízení ještě zálohu obligatorní. Obligatorní neboli povinná záloha na náklady insolvenčního řízení, jak ji upravuje insolvenční zákon v § 108 odst. 1, platí pouze pro insolvenčního navrhovatele, který je věřitelem, a je splatná bez dalšího s podáním insolvenčního návrhu. Věřitel tak je povinen zaplatit s podáním insolvenčního návrhu, který směřuje vůči podnikající právnické osobě, zálohu ve výši 50 tisíc korun. Pokud však věřitelský insolvenční návrh směřuje vůči fyzické osobě nebo právnické osobě, která není podnikatelem, výše zálohy na náklady insolvenčního řízení bude činit 10 tisíc korun.⁹¹ Pokud se pozastavíme nad rozdíly ve výši záloh, můžeme vidět, že zákonodárce se snaží eliminovat zejména bezdůvodné věřitelské návrhy, které směřují vůči podnikajícím firmám, neboť ty jsou častým terčem šikanózních insolvenčních návrhů, které mívají pro velké firmy zdrcující dopady.⁹²

Pokud by nedošlo k včasnému a řádnému zaplacení zálohy spolu s podáním věřitelského insolvenčního návrhu, soud takovýto insolvenční návrh odmítne jako zjevně bezdůvodný v souladu s § 128 odst. 2 písm. d) InsZ.⁹³

Z mého hlediska je zavedení institutu obligatorních záloh na náklady insolvenčního řízení správné a účelné. Věřitelé si tak lépe rozmyslí, zda jim opravdu stojí za to podat nedůvodný insolvenční návrh, který může být následně odmítnut soudem jako zjevně

⁸⁹ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 215.

⁹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. července 2009, sp. zn. 3 VSOL 217/2009, KSBR 32 INS 656/2009

⁹¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 108 odst. 1.

⁹² HORVÁT, Martin. *Záloha na náklady insolvenčního řízení a pluralita navrhovatelů* [online]. iurum.cz, 17.2.2020 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.iurum.cz/2020/02/17/zaloha-na-naklady-insolvencniho-rizeni/>

⁹³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 128 odst. 2 písm. d).

bezdůvodný. Co se týče zavedení vyššího poplatku u podání insolvenčního návrhu vůči podnikatelské právnické osobě na rozdíl od podání návrhu vůči fyzickým osobám či nepodnikatelským subjektům, nespátřuji tento rozdíl jako diskriminační. I když je třeba nastavit pro všechny subjekty stejný rámec ochrany, zde se jeví jako přínosné, aby podání insolvenčního návrhu na velké podnikatelské subjekty bylo z finančního hlediska pro věřitele značně náročnější. Zahájení insolvenčního řízení totiž může mít větší vliv právě na podnikající subjekty, které jsou známé veřejnosti, a šikanózní insolvenční návrhy tak mohou těmto subjektům značně uškodit. Nabízí se zde ještě otázka, zdali je záloha ve výši 50 tisíc korun dostatečně vysoká na to, aby dané subjekty ochránila. Pokud by měl věřitel v úmyslu svým šikanózním insolvenčním návrhem vyřadit určitý podnikatelský subjekt z konkurenčního prostředí, například z důvodu důležité zakázky, kterou mu může konkurence převzít, pak by zaplacení zálohy v této výši mohlo být pro věřitele značně výhodnější nežli přijít o takto důležitou zakázku. Na druhou stranu nastavení příliš vysoké částky by se mohlo jevit jako zásah do práva na přístup k soudu.

5.1.5. Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost

Ochranný institut odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost je jedním z prvních prvků ochrany proti šikanózním věřitelským insolvenčním návrhům, který byl do zákona začleněn tzv. protišikanózní novelou. Zákonodárce se tak inspiroval historickou právní úpravou, a to konkrétně zákonem č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůřčí.⁹⁴ Prvorepubliková úprava však v tomto zákoně uplatňovala zamítnutí insolvenčního návrhu pro zřejmou neodůvodněnost, a to především v případě, kdy na majetek dlužníka neproběhlo dříve jiné konkursní řízení.⁹⁵ V tomto byla možnost zamítnutí návrhu v prvorepublikové úpravě značně omezena.

Odmítnutí insolvenčního návrhu dle § 128a InsZ, jak ho známe dnes, však dopadá na širší množství insolvenčních návrhů podaných věřitelem, než tomu bylo kdysi. V insolvenčním zákoně dnes najdeme demonstrativní výčet důvodů, na základě kterých lze insolvenční návrh odmítnout jako zjevně bezdůvodný. Soudu nicméně nebrání nic v tom, aby insolvenční návrh vyhodnotil jako zjevně bezdůvodný i na základě jiných skutečností, než které stanoví zákon.⁹⁶

⁹⁴ Zákon č. 62/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůřčí, § 69.

⁹⁵ KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.

⁹⁶ CZUDEK, Damian, FRONC CHALUPECKÁ, Krystýna. *Odpovědnost v insolvenčním právu* [online databáze]. Masarykova univerzita, 2013 [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz)

Věřitelský insolvenční návrh můžeme podrobit zkoumání ve smyslu § 128a InsZ jen tehdy, je-li insolvenční návrh projednatelný ve smyslu ustanovení § 128 InsZ. Ukončení řízení odmítnutím insolvenčního návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost je tedy možné pouze v případě, že se jedná o formálně bezvadný insolvenční návrh.⁹⁷ Pakliže je insolvenční návrh formálně bezvadný, avšak vykazuje znaky zjevné bezdůvodnosti, je soudu stanovena sedmidenní pořádková lhůta k odmítnutí tohoto návrhu, která začíná běžet podáním insolvenčního návrhu soudu. Insolvenční soud však může zjevně bezdůvodný insolvenční návrh odmítnout i později. V takovém případě by však mohla vzniknout odpovědnost státu za škodu způsobenou případným prodlením s odmítnutím insolvenčního návrhu.⁹⁸

Odmítnutí návrhu navazuje především na § 100a InsZ, kterým soud obligatorně předběžně posuzuje věřitelský insolvenční návrh. Ustanovení §128a však není předběžným posouzením věřitelského insolvenčního návrhu dotčeno.⁹⁹ Insolvenční soud tak může v sedmidenní lhůtě svou domněnku o zjevně bezdůvodném návrhu založenou na základě § 100a potvrdit a insolvenční návrh odmítnout. Insolvenční soud však není svým dřívějším rozhodnutím dle § 100a InsZ vázán. To znamená, že i když u předběžného posouzení věřitelského insolvenčního návrhu soud neshledal důvody, pro které by spatřoval insolvenční návrh jako bezdůvodný¹⁰⁰, může i přesto následně insolvenční návrh odmítnout pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a InsZ.

Komentované ustanovení, jak jsem již zmínila, upravuje příkladný výčet důvodů, díky kterým lze posuzovat, že insolvenční návrh podaný věřitelem je zjevně bezdůvodný. První z uvedených důvodů dopadá na situaci, kdy insolvenční navrhovatel dokládá svou aktivní legitimaci k podání insolvenčního návrhu pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží. Takovouto pohledávkou je myšlena pohledávka podle § 129 odst. 2 InsZ, tedy pohledávka, pro kterou byl již dříve podán věřitelem insolvenční návrh a následně vzat zpět. Dále toto ustanovení dopadá na pohledávky ve smyslu ustanovení § 143 odst. 2 InsZ. Dochází tak k situacím, kdy pluralita věřitelů je vytvářena uměle, a to takovým způsobem, že jeden věřitel postoupí svou pohledávku nebo její část na jiného věřitele, aby byla splněna podmínka alespoň 2 věřitelů, která je předpokladem dlužníkovu úpadku. Nepřihlíží se ani k pohledávce, která není splatná. Druhým důvodem pro odmítnutí je situace,

⁹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. dubna 2013, sp. zn. 2VSOL 202/2013-A-13, KSOS 34 INS 31524/2012

⁹⁸ MORAVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 420.

⁹⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 100a odst. 6.

¹⁰⁰ Tamtéž, § 100a odst. 5

kdy je podán věřitelem opětovný insolvenční návrh a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti, které mu byly uloženy předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu. Jde o situace, kdy věřitel například neuhradil dlužníkovi náklady předchozího insolvenčního řízení nebo nezaplatil pořádkovou pokutu, která mu byla soudem uložena. Jako třetí důvod zákon uvádí situaci, kdy věřitel svým podáním zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka. Zákon tak umožňuje soudu odmítnout návrh, který zjevně směřuje k jinému účelu, ke kterému insolvenční řízení směřovat nemá.¹⁰¹ Jak uvedl i Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí, insolvenční řízení nemá sloužit k vymožení pohledávek, které lze vzhledem k majetkovým poměrům dlužníka bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí (exekucí).¹⁰² Insolvenční řízení nemá sloužit ani jako náhrada sporného řízení,¹⁰³ neboť cílem insolvenčního řízení je řešení dlužníkovy úpadku, jak již bylo několikrát zmiňováno. Odmítnout insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost může však soud podle tohoto ustanovení pouze za předpokladu, že záměr věřitele zneužít svých práv na úkor dlužníka je přímo seznatelný z insolvenčního návrhu. Zjevnost tak musí být na první pohled objektivně zřejmá. Půjde například o situace, kdy mezi majetkem dlužníka a výší pohledávky navrhovatele je zřejmý rozpor.¹⁰⁴

Čtvrtý důvod, jako další prvek ochrany před šikanózními insolvenčními návrhy, byl do zákona včleněn až akreditační novelou v roce 2017. Dopadá na případy, kdy věřitel, který podal insolvenční návrh, nezaplatí řádně a včas zálohu na náklady insolvenčního řízení, která je splatná s podáním insolvenčního návrhu. Zákon tak testuje věřitele, zda je ochoten zálohu zaplatit, neboť zaplacením zálohy je sledována vážnost úmyslu věřitele ve vztahu k insolvenčnímu řízení.

Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost je třeba odlišovat od zamítnutí insolvenčního návrhu. Odmítnout insolvenční návrh na základě § 128a InsZ může soud pouze za předpokladu, že z údajů obsažených v insolvenčním návrhu a z příloh k němu přiložených je bezdůvodnost insolvenčního návrhu zjevná. Pakliže se vyskytuje spor o šikanózní povaze insolvenčního návrhu a kde je třeba tvrzení o šikaně osvědčit nebo prokázat (tudíž bezdůvodnost z insolvenčního návrhu není zjevná), není dán důvod k odmítnutí

¹⁰¹ RICHTER, Ondřej. *K odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost* [online]. epravo.cz, 14.3.2013 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-odmitnuti-insolvenčního-navrhu-pro-zjevnou-bezduvodnost-89959.html>

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. března 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. července 2012, sp. zn. 29 NSČR 15/2010

¹⁰⁴ KUBIZŇÁK, Jan. Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh. *Komorní listy* [online databáze], 2014, č. 1 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a InsZ. V případě, že se následně osvědčí nebo prokáže šikanózní povaha insolvenčního návrhu, bude tento insolvenční návrh zamítnut po jeho věcném projednání.¹⁰⁵

Ne každý insolvenční návrh, který je dle předmětného ustanovení insolvenčního zákona odmítnut pro jeho zjevnou bezdůvodnost, musí mít šikanózní povahu. I přesto byl institut odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost zaveden protišikanózní novelou především z důvodu rozmáhajícího se podávání věřitelských insolvenčních návrhů, jejichž prostřednictvím se věřitelé snažili dlužníka eliminovat z konkurenčního boje v podnikatelském prostředí. Zákonné zakotvení tohoto ochranného prvku zcela bezesporu přispívá k prevenci proti podávání bezdůvodných a šikanózních insolvenčních návrhů ze stran věřitelů. Ačkoliv jde o účinnou ochranu, zejména pro dlužníky, vyskytují se zde i některé nedostatky, které zamezí využití tohoto institutu. Jedním z nedostatků může být například podmínka, že odmítnout lze jen insolvenční návrh, ve kterém je bezdůvodnost zjevná. Pakliže tato zjevnost nebude dána a z insolvenčního návrhu věřitele nebo z příložených příloh nebude jasně vyvoditelné, že věřitel svého práva pouze zneužívá, ačkoli tomu tak doopravdy bude, nebude jeho insolvenční návrh odmítnut. S tím odpadne i následná možnost takového věřitele sankciovat. Sankcím za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu se blíže věnuji v následující kapitole.

5.1.6. Pokuta za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu

Za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu lze insolvenčnímu navrhovateli, kterým je věřitel, uložit pokutu, a to až do výše 500 000 Kč. Insolvenční soud tak učiní ve svém rozhodnutí, kterým odmítá insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Zákon uvádí demonstrativní výčet okolností, ke kterým soud přihlíží při stanovení výše ukládané pokuty. Výše pokuty by se tak měla odvíjet od následků způsobených podáním insolvenčního návrhu, jejich závažnosti, ale i od toho, jakým způsobem insolvenční navrhovatel jednal a zda se snažil nahradit škodu jím způsobenou.¹⁰⁶

Sankce za podání bezdůvodného insolvenčního návrhu má za cíl odrazovat domnělé věřitele od zneužívání insolvenčního řízení k šikanózním účelům. Pokuta by měla být soudem ukládána pouze v zřejmých případech, kdy lze s jistotou určit, že insolvenční návrh věřitele

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013

¹⁰⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 128a odst. 3

byl zjevně bezdůvodný a sledoval pouze zneužití insolvenčního práva k prosazení svých vlastních zájmů.

Ještě před účinností akreditační novely byla výše pokuty 50 000 Kč. Novelou však byla pokuta navýšena až na desetinásobek původní výše. Hlavním cílem zvýšení stanoveného limitu byla potřeba posílit odrazující efekt pokuty za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu, jak uvádí důvodová zpráva k novele.¹⁰⁷

Navýšení pokuty považuji za krok správným směrem. Z mého pohledu, pokuta ve výši 50 000 Kč, která byla uplatňována ještě před účinností akreditační novely, byla značně nízká. Pro velké firmy, které se snažily bezdůvodnými insolvenčními návrhy vyřadit svého konkurenta, proto nemusela být takto stanovená výše pokuty značně odstrašující. Navýšená pokuta je tak nyní účinnějším ochranným prvkem i před velkými a majetnými firmami, které účelně svými insolvenčními návrhy útočí na své konkurenty. Podání šikanózního insolvenčního návrhu tak pro navrhovatele nemusí být díky vysoké hrozící pokutě výhodné.

5.1.7. Zamítnutí insolvenčního návrhu

K zamítnutí insolvenčního návrhu soudem podle § 143 InsZ dojde tehdy, nejsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku. Tyto předpoklady zákon definuje v ustanovení § 3 InsZ. Pro nás je však důležitý druhý odstavec předmětného ustanovení,¹⁰⁸ který se týká podmínky mnohosti věřitelů a přispívá k ochraně proti podání šikanózních insolvenčních návrhů. Aby insolvenční soud mohl vydat rozhodnutí, jímž bude osvědčen úpadek dlužníka, musí dojít ke zjištění, že insolvenční navrhovatel a alespoň jedna další osoba má proti dlužníkovi splatnou pohledávku. Podmínka mnohosti věřitelů však není naplněna, jestliže insolvenční navrhovatel v době kratší než 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu postoupil část své pohledávky nebo jednu z více svých pohledávek na jiný subjekt. V takovém případě je nutné hodnotit pohledávku těchto dvou subjektů jako pohledávku jedinou a soudu nezbyvá nic jiného než insolvenční návrh zamítnout. Insolvenční návrh, který je věřitelem podán 6 měsíců a jeden den po postoupení části pohledávky na

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, s. 164.

¹⁰⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 143 odst. 2

jiného věřitele není Nejvyšším soudem spatřován jako šikanózní, jestliže není prokázáno, že věřitel měl v úmysl zneužít insolvenční úpravu k účelům, k nimž není předurčen.¹⁰⁹

5.1.8. Náhrada škody nebo jiné újmy vůči navrhovateli

Zahájením insolvenčního řízení prostřednictvím šikanózního či nedůvodného insolvenčního návrhu často vzniká dlužníkům majetková škoda či nemajetková újma. Insolvenční zákon tak těmto dlužníkům umožňuje uplatnit jejich nároky na náhradu újmy vůči insolvenčním navrhovatelům, kteří jsou za vznik takovéto újmy odpovědní. Ustanovení § 147 InsZ tak patří mezi další nástroje ochrany před podáváním neopodstatněných insolvenčních návrhů proti dlužníkovi.

Aby právo na náhradu škody či jiné újmy mohlo být uplatněno, musí být naplněno několik základních předpokladů. Mezi základní předpoklady vzniku škody či jiné újmy náleží: (i) vydání tzv. jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu dle § 142 InsZ, kterým se rozumí zastavení insolvenčního řízení, odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady nebo zjevnou bezdůvodnost, a nakonec zamítnutí insolvenčního návrhu, (ii) vznik škody či jiné nemajetkové újmy, (iii) existence příčinné souvislosti mezi zahájením insolvenčního řízení nebo opatřeními přijatými v jeho průběhu a vznikem škody či jiné újmy, a (iv) zavinění. K úspěchu musí být naplněn také procesní předpoklad, kterým je myšleno podání žaloby na náhradu škody či jiné újmy.¹¹⁰

Za škodu či nemajetkovou újmu odpovídá pouze insolvenční navrhovatel, který podal insolvenční návrh, o kterém bylo rozhodnuto jinak než rozhodnutím o úpadku. Odpovědnost za škodu je postavena na presumpci zavinění, tudíž jde o odpovědnost subjektivní. V zásadě platí vyvratitelná domněnka, na základě které se má v pochybnostech za to, že insolvenční navrhovatel odmítnutí insolvenčního návrhu nebo zastavení insolvenčního řízení zavinil.¹¹¹ Je pak tedy na insolvenčním navrhovateli, aby tuto domněnku vyvrátil.

Naopak poškozená osoba je povinna prokazovat vznik škody, resp. újmy a jejího rozsahu. Poškozený musí doložit, že mu nějaká škoda nebo jiná újma vznikla a také jak vznikla. Vznik této škody nebo újmy však musí být v příčinné souvislosti se zahájením insolvenčního řízení nebo v souvislosti s opatřením přijatým v insolvenčním řízení. Půjde

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2018, sp. zn. 29 NSČR 112/2015

¹¹⁰ SPRINZ, Petr, MURIN, Ladislav. Odpovědnost insolvenčního navrhovatele za škodu nebo jinou újmu způsobenou podáním šikanózního nebo nedůvodného insolvenčního návrhu. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2021, č. 2 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz)

¹¹¹ KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019

například o škodu, která vznikla povinností hradit odměnu a náhradu hotových výdajů předběžného správce, který byl ustanoven předběžným opatřením soudu.¹¹²

Právo na náhradu škody či jiné újmy má poškozená osoba i v případě zamítnutí insolvenčního návrhu. Toto právo se však neuplatní v případě, pokud byl insolvenční návrh zamítnut poté, co dlužník po jeho podání splnil závazky osvědčující jeho úpadek, nebo pokud se dlužník s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění těchto závazků, anebo na základě ustanovení § 143 odst. 3 InsZ.¹¹³

V odstavci třetím předmětného ustanovení najdeme zakotvené zákonné ručení. Ručení se vztahuje na členy statutárního orgánu insolvenčního navrhovatele, kterým je právnická osoba. Jedná se o ručení solidární, členové statutárního orgánu tedy ručí za splnění náhrady škody či jiné újmy společně a nerozdílně. Odpovědnost je v tomto případě objektivní, neboť členové statutárního orgánu se ručitelské povinnosti mohou zprostit. Musí však prokázat, že bez zbytečného odkladu informovali soud o tom, že insolvenční návrh nebyl podán důvodně nebo že nebyl splněn některý z dalších předpokladů stanovených insolvenčním zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku.¹¹⁴

Jestliže poškozená osoba nebo třetí osoba bude požadovat náhradu škody či jiné újmy, učiní tak pomocí žaloby, pro kterou bude příslušný soud, u něhož bylo zahájeno insolvenční řízení. Řízení o náhradě škody či jiné újmy není incidenčním sporem, tudíž o ní nebude jednat insolvenční soud, ale soud obecný. Podání žaloby je omezeno šestiměsíční lhůtou. Jakmile nebude zákonem stanovená lhůta dodržena, dochází k prekluzi práva a právo na náhradu škody nebo jiné újmy zaniká.¹¹⁵ Právo na náhradu škody či nemajetkové újmy dlužníka nebo třetí osoby je míněno ve smyslu § 2894 občanského zákoníku.¹¹⁶ Co se týče nemajetkové újmy, tu může představovat například zásah do dobré pověsti. Podle Nejvyššího soudu tak „*přiměřené zadostiučinění v penězích lze dotčené právnické osobě přiznat pouze tehdy, nepostačuje-li k sanaci způsobené imateriální újmy nepeněžitá forma zadostiučinění (zpravidla omluva).*“¹¹⁷ Zajetou praxi soudů však změnil poměrně čerstvý rozsudek Nejvyššího soudu z konce roku 2021, který se zabýval otázkou práva na odčinění

¹¹² MORAVEC: *Insolvenční zákon...*, s. 572.

¹¹³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 147 odst. 2

¹¹⁴ Tamtéž, § 147 odst. 3

¹¹⁵ SPRINZ, Petr, MURIN, Ladislav. Odpovědnost insolvenčního navrhovatele za škodu nebo jinou újmu způsobenou podáním šikanózního nebo nedůvodného insolvenčního návrhu. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2021, č. 2 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: databáze beck-online.cz

¹¹⁶ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2894

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. června 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015

nemajetkové újmy právnické osoby způsobené neoprávněným zásahem do její pověsti. Nejvyšší soud v něm rozhodl, že osoby již nemají nárok na peněžité odškodnění za uznání nemajetkové újmy. Své rozhodnutí opřel o argumenty, že toto právo nevyplývá ani z ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, ani z práva unijního. Dále uvedl, že nezbytnost zákonné ochrany tohoto práva prostřednictvím práva soukromého nevyplývá ani z ústavní garance dobré pověsti podle čl. 10 LZPS.¹¹⁸ Nejvyšší soud také zohlednil, že současná právní úprava v občanském zákoníku předpokládá vznik závazku k odčinění způsobené nemajetkové újmy pouze tehdy, byla-li taková povinnost výslovně ujednána nebo stanoví-li tak zvlášť zákon, přičemž v souvislosti s neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby tak zákon zvlášť nestanoví.¹¹⁹ Tento rozsudek by se tak mohl dotýkat i případů, kdy šikanózním insolvenčním návrhem bude neoprávněně zasaženo do pověsti firmy vůči které navrhovatel podal šikanózní insolvenční návrh se záměrem jí tímto uškodit. Firma by se tak v tomto případě mohla dočkat pouhé omluvy za neoprávněný zásah do své pověsti, nikoli již však peněžitého zadostiučinění, jak bývalo v praxi doposud běžné.

5.1.9. Vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků

Jelikož je insolvenční řízení ovládáno zásadou veřejnosti, údaje o dlužníkovi a celý insolvenční spis je od zahájení insolvenčního řízení zveřejněn v insolvenčním rejstříku, který je veřejně přístupný. Všechny tyto údaje jsou veřejnosti v insolvenčním rejstříku přístupné i po pravomocném skončení věci, a to i přesto, že úpadek dlužníka nebyl osvědčen. To může mít pro dlužníka negativní důsledky, jelikož insolvenční zákon stanoví dobu 5 let, po kterou budou veškeré informace o dlužníkovi a o celém insolvenčním řízení v insolvenčním rejstříku zveřejněny. Až po uplynutí této doby bude dlužník ze seznamu dlužníků vyškrtnut a informace o něm veřejnosti znepřístupněny.¹²⁰

Protišikanózní novela však reagovala na situace, kdy jsou na dlužníka podávány bezdůvodné šikanózní insolvenční návrhy, a umožnila tak dlužníkovi podat návrh na jeho vyškrtnutí ze seznamu dlužníků ještě před uplynutím doby 5 let od pravomocného rozhodnutí ve věci. Tímto způsobem tak může dlužník zamezit dalším nežádoucím účinkům, které by mohly poškodit jeho jméno zejména v očích jeho obchodních partnerů.

¹¹⁸ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. listopadu 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021

¹²⁰ KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019

Dlužník se může domáhat svého vyškrtnutí ze seznamu dlužníků po uplynutí 3 měsíců od pravomocného rozhodnutí, ve kterém byl insolvenční návrh buď odmítnut pro vady, zamítnut, anebo kterým bylo řízení zastaveno pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, či pro zpětvzetí insolvenčního návrhu navrhovatelem. Žádosti dlužníka pak musí být vyhověno ve lhůtě 15 dnů od jejího doručení.¹²¹

Tento institut je pro dlužníka zaručeně důležitý, neboť tak může doložit, že insolvenční návrh byl na něj podán neoprávněně a může tak předejít budoucímu obchodnímu nedorozumění. Vyškrtnutí dlužníka z insolvenčního rejstříku však není úplným řešením, neboť informace o insolvenčním řízení budou nadále dohledatelné i v jiném veřejném rejstříku (např. obchodním) či jiných registrech. Ačkoli veškeré informace o dlužníkovi z insolvenčního rejstříku zmizí, záznam o tom, že bylo na dlužníka insolvenční řízení vedeno, bude v elektronických databázích stále dohledatelný.¹²²

5.2. Obranné instituty občanského práva

5.2.1. Žaloba na ochranu dobré pověsti

Podáním šikanózního insolvenčního návrhu může vzniknout dlužníku nejen škoda ale i nemajetková újma, a to zejména zásahem do dobré pověsti jak fyzické, tak právnické osoby. Osoba, která byla takto dotčena na své pověsti, se může domáhat ochrany a požadovat, aby se ten, kdo takovýto zásah způsobil, zdržel protiprávního jednání a odstranil, co takovýmto protiprávním jednáním způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení či nahradil vzniklou újmu.¹²³

Zásah do dobré pověsti způsobený podáním šikanózního insolvenčního návrhu, který v sobě zahrnuje nepravdivé tvrzení, především tvrzení o dlužníkově úpadku, postihuje zejména právnické osoby. Ty jsou pak v očích obchodních partnerů a veřejnosti nedůvěryhodné, a na základě podání šikanózního insolvenčního návrhu vůči právnické osobě může dojít i ke ztrátě postavení v podnikatelském prostředí či ke ztrátě důležitého obchodního partnera. Dobrá pověst vzniká společně se vznikem právnické osoby. Podle Nejvyššího soudu je „dobrá pověst konkrétní právnické osoby především vytvářena na základě zkušeností, které

¹²¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 425 odst. 1

¹²² KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019

¹²³ ROLFES, Richard. *Právní postih šikanózního insolvenčního návrhu* [online]. epravo.cz, 19.4.2016 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-postih-sikanozniho-insolvencniho-navrhu-101187.html>

*s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci či jiné subjekty, kteří s ní přichází do kontaktu*¹²⁴.

Základní právní ochranu dobré pověsti jak fyzických, tak právnických osob najdeme především v čl. 10 LZPS¹²⁵, ve kterém je zakotveno právo na zachování osobní cti, dobré pověsti a ochrany jména. Dále pak ochranu právnické osobě poskytuje občanský zákoník, který stanoví, že právnická osoba, která utrpěla újmu neoprávněným zásahem do své pověsti se může domáhat, aby bylo od takového neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby byl následek zásahu odstraněn.¹²⁶ Neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby je pak každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění zasahující její pověst.¹²⁷ Tento závěr však reguloval Nejvyšší soud ve svém jiném rozhodnutí¹²⁸, což potvrdil i Ústavní soud¹²⁹, že ne každé uvedení nepravdivého údaje, které se dotýká dobré pověsti právnické osoby, musí automaticky představovat zásah do pověsti této právnické osoby. Takovýto zásah pak bude dán tehdy, jestliže přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou měrou, kterou již tolerovat nelze.

Nemajetková újma má být odčiněna přiměřeným zadostiučiněním. Jak jsem již zmiňovala výše, Nejvyšší soud ve svém novém rozhodnutí konstatoval, že právnická osoba nemá při zásahu do své pověsti právo na peněžité zadostiučinění. Může se tak domáhat odčinění nemajetkové újmy jiným způsobem, např. omluvou.¹³⁰

Z mého pohledu není tento závěr soudu až tak správný. Náhrada škody či nemajetkové újmy má vytvářet odstrašující účinek pro osoby, které škodu či jinou újmu způsobí. Právnické osoby jsou tak méně chráněny, ačkoli zásah do jejich pověsti pro ně může mít velmi negativní dopady.

5.2.2. Žaloba na ochranu proti nekalosoutěžnímu jednání

Podání šikanózního insolvenčního návrhu může mít rovněž znaky nekalosoutěžního jednání. Aby jednání spočívající v podání šikanózního insolvenčního návrhu mohlo být nekalosoutěžní, musí se uskutečnit v hospodářském styku. Zároveň je takovéto jednání

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006

¹²⁵ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

¹²⁶ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 135 odst. 2

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2002, sp. zn. 28 Cdo 1375/2003

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. února 2006, sp. zn. 32 Odo 1159/2004

¹²⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. února 2000, sp. zn. I ÚS 156/99 (N 19/17 SbNU 133).

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. listopadu 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021

v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům.¹³¹ Jednání spočívající v neoprávněném podání insolvenčního návrhu může zpravidla naplnit speciální skutkovou podstatu zlehčování dle § 2984 občanského zákoníku. Tímto ustanovením je posuzováno jednání, kterým soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele nepravdivý údaj způsobilý tomuto soutěžiteli přivodit újmu.¹³² V konkrétním případě by pak mohlo jít o situaci, kdy soutěžitel v inzerátu uveřejní informaci, že hledá další věřitele jiného soutěžitele za účelem společného postupu při vymáhání pohledávek. Takovýto inzerát může mít v daném případě šikanózní povahu, jestliže jeho cílem je zdiskreditovat jiného soutěžitele, který je dlužníkem. Popsané jednání je v rozporu s dobrými mravy hospodářské soutěže a je způsobilé přivodit újmu jinému soutěžiteli.¹³³

Osoba, která byla nekalosoutěžním jednáním poškozena, je oprávněna domáhat se po rušiteli, aby se takového jednání zdržel, nebo aby odstranil závadný stav. Dále má možnost požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.¹³⁴

Pokud se poškozená osoba rozhodne využít pro uplatnění svých nároků soudní cestu, musí počítat s tím, že soudní řízení se může pohybovat i v rádech několika let. To s sebou samozřejmě ponese i dodatečné náklady, zejména na právní zastoupení. Nastat může také situace, kdy insolvenční návrhy podávají uměle vytvořené společnosti, které nedisponují žádným majetkem, a tak z nich poškozená osoba těžko dostane přiměřené zadostiučinění, které by jí za daných okolností jinak náleželo.

¹³¹ ONDREJOVÁ, Dana. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1171.

¹³² zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2013, sp. zn. 23 Cdo 1924/2012

¹³⁴ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2988

6. Dopad trestního práva na insolvenční návrhy

Trestní řízení je samostatné řízení, které probíhá nezávisle na řízení insolvenčním. Nicméně se můžeme setkat s jistými průniky insolvenčního řízení do trestního práva. Insolvenční právo nám do trestního práva proniká především ve zvláštní části trestního zákoníku, ve které jsou upraveny tzv. úpadkové trestné činy. Trestní zákoník však zapomíná na postih nedůvodně podávaných šikanózních insolvenčních návrhů a neobsahuje žádnou zvláštní skutkovou podstatu trestného činu, která by se touto problematikou zabývala.¹³⁵ K tomu přispěla až judikatura Nejvyššího soudu, která nastavila jednoznačné mantinely možné trestní odpovědnosti v souvislosti s podáváním šikanózních insolvenčních návrhů.

6.1. Trestní odpovědnost za podání šikanózního insolvenčního návrhu

K otázce trestní odpovědnosti za podání šikanózního insolvenčního návrhu se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém zásadním usnesení ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud zkoumal jednání pachatele, který chtěl podáním insolvenčního návrhu donutit poškozeného k plnění, které však poškozený nebyl povinen poskytnout, neboť insolvenční návrh byl podán na základě vědomě nepravdivých a smyšlených skutečnostech. Jednání pachatele, kterým bylo zneužito podání insolvenčního návrhu k vynucení plnění od poškozeného, bylo kvalifikováno soudem prvního stupně jako pohrůzka jiné těžké újmy ve smyslu znaků skutkové podstaty trestného činu vydírání. Zároveň se pachatel dopustil trestného činu pomluvy, neboť se jeho insolvenční návrh opíral o smyšlené a neexistující skutečnosti nasvědčující tomu, že je poškozený v úpadku. Nejvyšší soud konstatoval, že „*přečin pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 tr. zákoníku spáchá ten, kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, a takový čin spáchá veřejnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem*“¹³⁶. Pachatel tak svým jednáním zapříčinil ohrožení konkurenceschopnosti poškozeného, ztrátu důvěry a dobrého jména u klientů a obchodních partnerů poškozeného. Poškozený, který působil jako advokát, se tak musel vypořádat s důsledky sdělení nepravdivých informací na veřejné informační síti zejména u svých klientů, ale i ve vztahu k bance a k advokátní komoře. Obviněný si byl od počátku vědom,

¹³⁵ PÚRY, František. Některé souvislosti insolvenčního práva s trestní odpovědností a adhezním řízením. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2017, č. 10. s. 221 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014

jaké dopady bude mít jeho jednání na profesní činnost a působení poškozeného. Proto se také snažil poškozeného vydírat právě podáním insolvenčního návrhu, neboť se domníval, že poškozený raději požadovanou finanční částku zaplatí, než aby čelil možným nežádoucím dopadům. Nejvyšší soud tedy uzavřel, že jednání obviněného vykazuje všechny zákonné znaky skutkových podstat přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, ale i zákonné znaky skutkových podstat přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1, 2 trestního zákoníku.¹³⁷ Označil jednání obviněného jako velmi závažné a škodlivé, neboť obviněný zneužil úmyslně a vědomě zákonného prostředku k tomu, aby se domohl neoprávněného obohacení a vážně poškodil čest a dobré jméno druhého. Toto kriminální jednání stojí mimo rámec obchodněprávních a občanskoprávních vztahů a lze ho posoudit jako kriminální čin.¹³⁸

Judikatura šla bezpochyby správným směrem, neboť ani veškeré ochranné instituty, které nabízí nejen insolvenční zákon, neodstraší navrhovatele šikanózního insolvenčního návrhu natolik jako právě možná trestněprávní represe. Zároveň tím dal Nejvyšší soud jasně najevo, že neopodstatněné insolvenční návrhy, jež sledují jiný než zákonem stanovený účel, není možné tolerovat.

¹³⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.2.2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014

7. Komparace české právní úpravy se slovenskou právní úpravou

Insolvenční řízení je na Slovensku upraveno zákonem č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „ZKR“). Podle § 3 ZKR je dlužník v úpadku, jestliže se nachází v platební neschopnosti nebo je-li předlužen. Na rozdíl od české právní úpravy slovenská právní úprava konkrétně nedefinuje pojem hrozící úpadek. V České republice má dlužník možnost podat insolvenční návrh, jestliže mu úpadek hrozí,¹³⁹ kdežto slovenský ZKR pouze stanoví, že pokud dlužníkovi úpadek hrozí, je povinen přijmout bez zbytečného odkladu vhodné a přiměřené opatření na jeho odvrácení.¹⁴⁰

Insolvenční řízení na Slovensku je od toho českého značně odlišné. Česká právní úprava má jednotné insolvenční řízení, které je zahajováno podáním insolvenčního návrhu u věcně příslušného soudu. Na Slovensku není insolvenční řízení jednotné, od čehož se odvíjí i samotné podávání insolvenčního návrhu.¹⁴¹ ZKR upravuje insolvenční návrhy, které jsou spojené s konkrétními způsoby řešení úpadku. Odlišuje tedy návrh na vyhlášení konkurzu, návrh na vyhlášení restrukturalizace a návrh na oddlužení.

Rozdílů v právních úpravách těchto dvou zemí bychom našli ještě mnoho. Já se však dále zaměřím na úpravu šikanózních insolvenčních návrhů na Slovensku. Níže přiblížím, jakou ochranu proti šikanózním insolvenčním návrhům slovenská právní úprava nabízí a porovná ji v závěru s ochrannými instituty v české právní úpravě, což je jeden z hlavních bodů této diplomové práce.

7.1. Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům na Slovensku

Slovenská právní úprava explicitně neupravuje problematiku šikanózních insolvenčních návrhů jako je tomu v české právní úpravě např. při odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost. Slovenský ZKR upravuje pouze možnost zastavit konkurzní řízení, jestliže dlužník prokáže svou platební schopnost.¹⁴² Platební schopnost však dlužník prokazuje až po zahájení konkurzního řízení. Dle názoru Nejvyššího soudu SR konkurzní řízení nezačíná podáním návrhu na vyhlášení konkurzu ale až rozhodnutím soudu o zahájení konkurzního řízení a následně jeho zveřejněním v Obchodním věstníku.¹⁴³ Dlužník

¹³⁹ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 97 odst. 7

¹⁴⁰ Zákon č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 4 odst. 1

¹⁴¹ ĎURICA, Milan. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 3

¹⁴² Zákon č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 19 odst. 1, písm. c)

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 5 Ndob 31/2012

má tedy právo na svou obranu až po zveřejnění usnesení o zahájení konkurzního řízení v Obchodním věstníku, jelikož dříve nemá možnost se o věřitelském návrhu dozvědět. Jedinou obranou dlužníka proti šikanóznímu insolvenčnímu návrhu věřitele je tedy prokázání své platební schopnosti a následné zastavení konkurzního řízení.

V případě, že věřitel podá bezdůvodný návrh na vyhlášení konkurzu, který vykazuje znaky šikanózního insolvenčního návrhu, vzniká mu odpovědnost za škodu vůči dlužníkovi ale i vůči jiným osobám, kterým na základě podaného návrhu vznikla škoda.¹⁴⁴ Předpokladem odpovědnosti za škodu je podání věřitelského návrhu na vyhlášení konkurzu, zastavení konkurzního řízení pro osvědčení platební schopnosti dlužníka, vznik škody a příčinná souvislost mezi účinky zahájení konkurzního řízení a vznikem škody. V tomto případě jde o odpovědnost objektivní, neboť věřitel se jí může zbavit, pokud prokáže, že při podání návrhu postupoval s odbornou péčí. Důkazní břemeno o takovémto postupu pak je na navrhovateli.¹⁴⁵ Dlužník nebo jiná osoba musí prokazovat, že jim podáním bezdůvodného návrhu na vyhlášení konkurzu vznikla škoda. Taková škoda se může projevit například v odmítnutí obchodního partnera uzavřít s dlužníkem smlouvu, ale i v ušlém zisku vzniklého během nemožnosti vykonávat podnikatelskou činnost z důvodu podání návrhu na vyhlášení konkurzu.¹⁴⁶

7.2. Porovnání ochranných institutů v české a slovenské právní úpravě

Pokud mám porovnat ochranné instituty, které nám nabízí naše česká právní úprava, a které naopak přináší právní úprava slovenská, mohu jednoznačně tvrdit, že česká právní úprava je v tomto směru bohatší. Slovenský ZKR v současné době neobsahuje žádný efektivní nástroj, kterým by věřitele odrazoval od podávání šikanózních insolvenčních návrhů nebo kterým by dostatečně ochraňoval údajné dlužníky. Jediný institut, který ZKR obsahuje, a který by mohl alespoň minimálním způsobem odradit věřitele od podávání šikanózních návrhů na vyhlášení konkurzu, je náhrada škody za takto podaný bezdůvodný návrh. I zde má ale věřitel možnost se této odpovědnosti zbavit, pokud prokáže, že při podání návrhu postupoval s odbornou péčí.

Ochranný institut, který ve slovenské právní úpravě zaručeně chybí, je předběžné posouzení věřitelského návrhu. Předběžné posouzení návrhu obsahuje český insolvenční

¹⁴⁴ Zákon č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 11 odst. 4

¹⁴⁵ ĎURICA: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii...*, s. 64

¹⁴⁶ ŠKRINÁR, Alexander. *Zodpovednosť veriteľa a jeho štatutárnych orgánov za neoprávnený návrh na vyhlásenie konkurzu* [online]. srovpraxi.sk, 22.7.2021 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: https://www.srovpraxi.sk/33/zodpovednost-veritela-a-jeho-statutarnych-organov-za-neopravneny-navrh-na-vyhlasenie-konkurzu-uniqueidmRRWSbk196FPkyDaflFWACuqyBmlr_0piSYkNeEeVEIYRG12nl0zEQ/

zákon díky novele z roku 2017. Jelikož ZKR tento institut postrádá, dochází za každých okolností ke zveřejnění usnesení o vyhlášení konkurzu v Obchodním věstníku, což výrazně poškozují dlužníka na jeho právech, neboť informace o vyhlášení konkurzu je vnímána negativně zejména u obchodních partnerů dlužníka. Aby se dlužník proti bezdůvodnému návrhu věřitele ubránil, musí vynaložit veliké úsilí k osvědčení své platební schopnosti. Věřiteli tak postačí, aby byl jeho návrh formálně bezvadný a nemusí se s ním dále zabývat, kdežto na dlužníka jsou pak kladeny zvýšené nároky, aby se každému, byť formálně bezvadnému, bezdůvodnému návrhu věřitele ubránil. Věřiteli také nebrání nic v tom, aby na dlužníka podával návrhy na vyhlášení konkurzu opakovaně. Dlužník se tak bude muset proti každému novému návrhu znovu bránit, což s sebou samozřejmě přináší i zvýšené náklady na prokázání platební schopnosti a spoustu trpělivosti. I zde je mezera ve slovenské právní úpravě, neboť věřitel není nijak časově omezen v podávání bezdůvodných návrhů, jak je tomu v našem insolvenčním zákoně. Česká právní úprava totiž umožňuje věřiteli podat další insolvenční návrh proti stejnému dlužníku až po uplynutí 6 měsíců od posledního rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu dle § 128a InsZ.

Lze shrnout, že česká právní úprava poskytuje dlužníkovi větší ochranu proti šikanózním insolvenčním návrhům, než je tomu u právní úpravy slovenské. Slovenští zákonodárci by se tak měli zamyslet nad případnými úpravami zákona *de lege ferenda*.

8. Závěr

Insolvenční návrh má v rámci insolvenčního řízení velmi důležitou roli, neboť na jeho základě je celé insolvenční řízení zahájeno. K podání insolvenčního návrhu je oprávněn jak dlužník, tak věřitel. Insolvenční návrh musí být formálně bezvadný a musí obsahovat všechny zákonné požadavky. Kromě těchto náležitostí insolvenční soud také zkoumá, zda insolvenční návrh sleduje hlavní účel insolvenčního řízení, kterým je zjištění úpadku dlužníka a jeho řešení, ale také dosažení spravedlivého uspokojení pohledávek věřitelů. Často však dochází k tomu, že insolvenční návrh předmětný účel insolvenčního řízení nesleduje a bývá podáván se záměrem zneužít právní úpravy, což má za následek poškození domnělých úpadců. Hlavním motivem při podávání takovýchto bezdůvodných insolvenčních návrhů pak bývá především možnost zdiskreditovat dlužníka a poškodit jej na konkurenčním trhu.

Diplomová práce se v první části zabývá samotným pojmem insolvenční návrh a jeho podstatnými náležitostmi. V souvislosti s onemocněním COVID-19 jsem se krátce zaměřila také na aktuální dopady covidových opatření, která se dotkla mimo jiné i samotného insolvenčního řízení. Během nouzového stavu byly přijaty některé nové zákony, které například zamezily věřitelům podávat v určitém období insolvenční návrhy.

Stěžejní část diplomové práce se věnuje tzv. šikanózním insolvenčním návrhům a možné ochraně proti jejich podávání. Hlavním cílem této diplomové práce bylo ověřit, zda česká právní úprava poskytuje dlužníkům dostatečnou ochranu proti šikanózním insolvenčním návrhům. Zaměřila jsem se převážně na dlužníky, neboť těm je v zákoně poskytnuta ochrana ve větší míře. A právě dlužníci bývají nejčastějším terčem šikanózních insolvenčních návrhů. V této práci popisuji několik ochranných institutů, které poskytuje nejen insolvenční zákon, ale i další zákony. Za nejpodstatnější ochranný institut považuji předběžné posouzení věřitelských insolvenčních návrhů, které přinesla akreditační novela z roku 2017. Tento institut je významný zejména z toho důvodu, že umožňuje soudu nezveřejnit v insolvenčním rejstříku insolvenční návrh, který je nedůvodný. Dlužník je tak chráněn před negativními důsledky, které by zveřejnění insolvenčního návrhu přineslo, a to zejména před poškozením jeho dobré pověsti a nabežením vztahů s jeho obchodními partnery. Dalším velmi efektivním krokem proti zneužívání insolvenčních návrhů je zavedení povinné zálohy, kterou musí věřitel současně s podáním insolvenčního návrhu zaplatit. Záloha tak slouží k eliminování věřitelských insolvenčních návrhů, které jsou podávány bezdůvodně. Velký posun v boji proti podávání šikanózních insolvenčních návrhů přineslo také rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR,

ve kterém se soud usnesl, že i podání šikanózního insolvenčního návrhu může mít znaky trestného činu. Stanovenou hypotézu mohu tedy potvrdit, neboť česká právní úprava poskytuje dlužníkům dostatečnou právní ochranu před věřitelskými šikanózními insolvenčními návrhy, a to především díky institutům, které přinesla protišikanózní a akreditační novela. Současná právní úprava se tak dokáže s věřitelskými šikanózními insolvenčními návrhy lehce vypořádat, neboť obsahuje hned několik ochranných nástrojů, které zabraňují jejich podávání a zároveň eliminuje jejich nepříznivé dopady. Z mého pohledu již není tolik možností, jak současnou právní úpravu ještě více zpřísnit, aniž bychom tím nezasáhli do práva na přístup k soudu, a to zejména ze strany věřitelů.

Nesmíme však opomenout ani situace, kdy ke zneužití insolvenčního návrhu dochází ze strany samotných dlužníků. Ti se snaží zneužít práva především těsně před konáním plánované dražby. Šikanózní insolvenční návrh dlužníka tak může zabránit provedení dražby a zamezit prodeji jeho nemovitých věcí v dražbě. I na tyto situace však insolvenční zákon reaguje a chrání tak insolvenční řízení před zásahy samotných dlužníků, a to možností vydat předběžné opatření, na jehož základě by mohlo dojít k provedení exekuce. Je však otázka, zda je takováto ochrana před dlužnickými insolvenčními návrhy dostatečná, jelikož soud nemusí vždy na tato jednání dlužníků reagovat včas, zejména když dlužník podá insolvenční návrh těsně před konáním dražby. Jako návrh *de lege ferenda* bych proto uvedla možnost rozšíření institutu předběžného posouzení insolvenčního návrhu i pro insolvenční návrhy podávané ze stran dlužníků.

V závěru práce jsem se zaměřila na komparaci české a slovenské právní úpravy v oblasti insolvenčního práva. Konkrétně jsem se zajímala o to, zda i slovenská právní úprava nabízí dlužníkům dostatečnou právní ochranu před šikanózními insolvenčními návrhy jako ta česká. Dospěla jsem však k závěru, že ochrana dlužníků ve slovenském zákoně o konkurzu a restrukturalizaci je značně omezená. Jediný ochranný institut, který slovenský zákon dlužníkovi nabízí, je náhrada škody za bezdůvodný insolvenční návrh. I v tomto směru však není ochrana dlužníků stoprocentní, neboť věřitel se může odpovědnosti za škodu za určitých okolností zbavit. Ochranný institut, který ve slovenské právní úpravě bezesporu chybí, je institut předběžného posouzení insolvenčního návrhu, který obsahuje český insolvenční zákon. Slovenský zákon nenabízí dlužníkům žádnou ochranu před zveřejněním insolvenčního návrhu v Obchodním věstníku, a to ani za situace, kdy je insolvenční návrh ze strany věřitele bezdůvodný a šikanózní. V tomto směru spatřuji slovenskou právní úpravu neúplnou a slovenští zákonodárci by si mohli brát z české právní úpravy příklad, neboť naše právní

úprava insolvenčního zákona prošla během posledních let několika podstatnými změnami, které značně přispěly k eliminaci podávání šikanózních insolvenčních návrhů.

9. Seznam použité literatury

9.1. Monografie

- ĎURICA, Milan. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1496 s.
- HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš, *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2018, 312 s.
- KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1100 s.
- KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 1757 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s.
- MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. BECK, 2021, 1838 s.
- ONDREJOVÁ, Dana. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s.
- RICHTNER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 624 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 360 s.

9.2. Odborné články

- CZUDEK, Damian, FRONC CHALUPECKÁ, Krystýna. *Odpoovědnost v insolvenčním právu* [online databáze]. Masarykova univerzita, 2013 [cit. 2022-02-11]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

- DŘEVÍNEK, Karel. *Šikanózní insolvenční návrhy a jejich praktické dopady na dlužníky* [online]. ksg.vse.cz, 13.11.2014 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: <https://ksg.vse.cz/wp-content/uploads/page/2977/DREVINEK.pdf>.
- ĎURANOVÁ, Petra. *Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby* [online]. epravo.cz, 23.3.2018 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-a-povest-pravnicke-osoby-107300.html>
- HORVÁT, Martin. *Záloha na náklady insolvenčního řízení a pluralita navrhovatelů* [online]. iurum.cz, 17.2.2020 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.iurium.cz/2020/02/17/zaloha-na-naklady-insolvencniho-rizeni>.
- JUŘENA, Jakub. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. law.muni.cz, 2010 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuziti/Jurena_Jakub__1637_.pdf.
- KUBIZŇÁK, Jan. *Střet insolvenčního řízení a exekuce prodejem nemovitých věcí. Obchodněprávní revue* [online databáze], 2015, č. 2 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).
- KUBIZŇÁK, Jan. *Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh. Komorní listy* [online databáze], 2014, č. 1 [cit. 2022-01-31]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).
- KUBIZŇÁK, Jan. *Předběžné opatření dle § 82 odst. 2 písm. b) InsZ v soudní praxi. Obchodněprávní revue* [online databáze], 2014, č. 7-8 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).
- MORÁVEK, Jan, HRDLIČKOVÁ, Lenka. *Novela insolvenčního zákona aneb účinnější ochrana před šikanózními návrhy?* [online]. epravo.cz, 16.8.2017 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-aneb-ucinnejsi-ochrana-pred-sikanoznimi-navrhy-106241.html>.
- PETERKA, Ladislav, ZUBÁŇ, Jakub. *Lze se bránit proti insolvenční šikaně?. EPRAVO.CZ magazine* [online], 2016, č. 1, s. 112. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.randalegal.com/download/files/articles_lzesebranitprotiinsolvencnisikane_epravomagazineid51020.pdf.
- PLAČEK, Jan. *Problematika šikanózních návrhů z hlediska legislativy a ochrany tržního prostředí. In: SMRČKA, Luboš, ŠPIČKA, Jindřich. Insolvence 2015: Šedé*

- zóny a selhání v insolvenční praxi*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2015 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-cnb/sbornik-2015-final.pdf>.
- POKORNÁ MALACHOVÁ, Alena. *Dlužnický insolvenční návrh* [online]. fulsoft.cz, 22.7.2019 [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.fulsoft.cz/33/dluznicky-insolvencni-navrh-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EjYgSqiyes8bt40cHHg3pkSFY4uTGrLgIw/>.
 - PŮRY, František. Některé souvislosti insolvenčního práva s trestní odpovědností a adhezním řízením. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2017, č. 10. s. 221 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://beck-online.cz).
 - RICHTER, Ondřej. *K odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost* [online]. epravo.cz, 14.3.2013 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-odmitnuti-insolvencniho-navrhu-pro-zjevnou-bezduvodnost-89959.html>.
 - ROLFES, Richard. *Právní postih šikanózního insolvenčního návrhu* [online]. epravo.cz, 19.4.2016 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-postih-sikanozniho-insolvencniho-navrhu-101187.html>.
 - ŘEPKA, Vladimír. *Tzv. lex covid justice II vyšel ve Sbírce zákonů. Co přináší?* [online]. justice.cz, 13.11.2020 [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp?clanek=tzv-lex-covid-justice-ii-vysel-ve-sbirce-zakonu-co-prinas-1>.
 - SEDLÁČEK, Dušan. *Šikanózní insolvenční návrhy – praktický pohled* [online]. vyzkuminsolvence.cz, 14.4.2015 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2015-cnb/prezentace/1-sedlacek-konference-vse-sedlacek-sikanozni-insolvencni-navrhy-final-v2.pdf>.
 - SPRINZ, Petr. Nelegitimní zahájení insolvenčního řízení: problémy, možnosti obrany a legislativní reakce. *ObP. – Obchodní právo* [online databáze], 2013, č. 3 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](https://noveaspi.cz).
 - SPRINZ, Petr, MURIN, Ladislav. Odpovědnost insolvenčního návrhovatele za škodu nebo jinou újmu způsobenou podáním šikanózního nebo nedůvodného insolvenčního návrhu. *Obchodněprávní revue* [online databáze], 2021, č. 2 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://beck-online.cz).

- STANISLAV, Antonín. Problematika šikanózních insolvenčních návrhů. *SoukPr – Soukromé právo* [online databáze], 2018, č. 7 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.
- ŠKRINÁR, Alexander. *Zodpovednosť veriteľa a jeho štatutárnych orgánov za neoprávnený návrh na vyhlásenie konkurzu* [online]. srovpraxi.sk, 22.7.2021 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: https://www.srovpraxi.sk/33/zodpovednost-veritela-a-jeho-statutarnych-organov-za-neopravneny-navrh-na-vyhlasenie-konkurzu-uniqueidmRRWSbk196FPkyDafLfWACuqyBmlr_0piSYkNeEeVEIYRGI2nl0zEQ/.
- TLUČHOŘOVÁ, Martina. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. epravo.cz, 20.6.2014 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-94594.html>.

9.3. Právní předpisy

- Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu.
- Zákon č. 460/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, a zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 64/2017, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 7/2005 Z. z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

9.4. Historické právní předpisy

- Zákon č. 62/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí.

9.5. Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. obcanskyzakonik.justice.cz [online]. Praha, 2012 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

9.6. Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. února 2000, sp. zn. I ÚS 156/99 (N 19/17 SbNU 133).
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10 (N 133/58 SbNU 67).
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. října 2016, sp. zn. III. ÚS 1589/15 (N 192/83 SbNU 125).
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. července 2009, sp. zn. 3 VSOL 217/2009, KSBR 32 INS 656/2009.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. května 2010, sp. zn. 1 VSPH 804/2009, KSLB 76 INS 5600/2009.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. prosince 2011, sp. zn. 3 VSPH 1084/2011-A-19, KSUL 71 INS 13033/2011.

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. dubna 2013, sp. zn. 2VSOL 202/2013-A-13, KSOS 34 INS 31524/2012.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 1 VSPH 1331/2013-A-18, KSPH 41 INS 17869/2013.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. června 2014, sp. zn. 2 VSPH 1249/2014-A-46, MSPH 78 INS 28557/2013.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. června 2014, sp. zn. KSOS 22 INS 29918/2012, 1 VSOL 114/2014-B-28.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. prosince 2015, sp. zn. 4 VSPH 2154/2015, MSPH 99 INS 26240/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2009, sp. zn. 29 NSČR 7/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp.zn. 29 NSCR 30/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2011, sp. zn. 29 NSCR 13/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. března 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2013, sp. zn. 23 Cdo 1924/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. července 2016, sp. zn. 29 Cdo 2356/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2017, sp. zn. 20 Cdo 1673/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2018, sp. zn. 29 NSČR 112/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2002, sp. zn. 28 Cdo 1375/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. února 2006, sp. zn. 32 Odo 1159/2004.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. července 2012, sp. zn. 29 NSČR 15/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4269/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. ledna 2017, sp. zn. 22 Cdo 5064/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. června 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. listopadu 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021.
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. července 2012, sp. zn. 17 Co 244/2012.

- Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 5 Ndob 31/2012.

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je objasnění pojmu insolvenční návrh a zaměření se na jeho zneužití. Konkrétně se práce zabývá pojmem šikanózní insolvenční návrh a nastiňuje možnosti právní obrany proti takovýmto návrhům. Nejprve se práce věnuje teoretickým poznatkům dané problematiky – insolvenčnímu návrhu a jeho podstatným náležitostem. Stěžejní část práce však pojednává o zneužití insolvenčního návrhu ze strany věřitele a dlužníka. Dále rozebírá jednotlivé ochranné instituty, které jsou obsaženy přímo v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ale i v jiných právních předpisech. Cílem této práce je zhodnocení, zda česká právní úprava poskytuje dostatečnou ochranu proti šikanózním insolvenčním návrhům. Poslední kapitola se zabývá komparací české a slovenské právní úpravy a porovnává, který právní řád nabízí dlužníkům efektivnější právní ochranu před zneužitím insolvenčního návrhu ze stran věřitelů.

Abstract

The subject of this diploma thesis is to clarify the concept of the insolvency petition and to focus on its misuse. Specifically, the thesis deals with the conception of the chicanery insolvency petition and also delineates possible ways of legal defense against chicanery insolvency petitions. Firstly, the thesis determines theoretical knowledge of the problematics – insolvency petition and its legal requirements. However, the key part of the thesis discusses the misuse of the insolvency petition by the creditor and the debtor. Furthermore, the thesis analyzes individual protective institutes, that are explicitly mentioned in the Act No. 182/2006 Coll., on Insolvency and methods of its Resolution (Insolvency Act), but also in other legal regulations. The aim of this thesis is to evaluate, whether the Czech legal regulation provides sufficient protection against chicanery insolvency petitions. Last chapter deals with the collation of Czech and Slovak legal regulation and compares which legal system offers debtors a more effective legal protection against the misuse of the insolvency petition by creditors.

Klíčová slova

Insolvenční návrh, insolvenční řízení, šikanózní insolvenční návrh, zneužití insolvenčního návrhu, ochranný institut, bezdůvodný insolvenční návrh

Key words

Insolvency petition, insolvency proceedings, chicanery insolvency petition, misuse of insolvency petition, protective institutes, unfounded insolvency petition